

O SOLEMNITATE CU DUBLĂ SEMNIFICAȚIE

La 3 mai a.c., a avut loc, la Templul Coral din București, în prezența unui numeros auditoriu, a conducătorilor F.C.E. și C.E.B., o solemnitate marcând două date încărcate de semnificații în istoria (mai apropiată) a poporului evreu: Ziua Holocaustului și a eroismului (Iom Hașoa Vehagvura) și Ziua independenței Statului Israel (Iom Haatmaut), moment aniversar de la care se împlinesc 44 de ani. Alături de obște evreilor din București, au luat parte la adunare reprezentanți ai Ambasadei Israelului în România, La Chivotul Sfânt (Aron Kodes) deschis, Eminența Sa a rostit o rugăciune de binecuvântare pentru România și pentru toți cei ce lucrează spre binele ei, pentru comunitatea evreilor din România și pentru enoriașii și conducătorii Templului Coral. Prim-Rabinul Așer Einfeld a rostit o rugă pentru Statul Israel și pentru Zahal. Prim-cantorul A. Jukovski a rostit ruga „Keil Malei Rahamim”, în memoria celor uciși în Holocaust, ca și a celor care și-au dat viața pentru independența și apărarea Tării Sfinte.

Corul și formația orchestrală „Sira Vezimra”, ale elevilor de la Talmud Tora (conduse de Izu Gott), au interpretat, în idiş și în ebraică, cîntece ale suferinței („Es brent”, de Mordehai Gebirtig), de meditație gravă asupra vieții și morții într-o lume plină de primejdii, în care e nevoie de luciditate, dirigenție și curaj pentru a o străbate („Kol Haolam Kulo”, „Gam ki eleh”), transmitînd publicului — prin puterea muzicii și a cuvîntului — întreaga gamă a durerii, dar și a credinței într-un viitor mai bun, credință care a făcut ca poporul evreu să supraviețuiască milenii, în pofida atîtor vicisitudini ale istoriei.

Eminența Sa a ținut o impresionantă cuvîntare despre cele două valențe majore, jale și bucurie, cuprinsă în Iom Hașoa și Iom Haatmaut, cuvîntare din care publicăm extrase în paginile revistei.

În partea a doua a adunării solemne, consacrată Zilei independenței Statului Israel, prim-cantorii W. Harnik și A. Jukovski au oficiat serviciul divin, acompaniați fiind de Corul Templului Coral: apoi a răsunat sunetul sofarului, cu „Tekia Gdola” (hahamul Eliezer Glantz). Corul și orchestra „Sira Vezimra” au prezentat un frumos program de cîntece adecvate momentului festiv, celebrat de întregul popor evreu, în Israel ca și în Diaspora, program care a inclus „Ondot”, „Ki mițion”, „Ulrušalaim irha”. Emoția, lacrimile și aplauzele celor prezenți au răsplătit înalta ținută artistică, implicarea sufletească atît ale celor de la corul „mare” („Sira Vezimra”), cît și de la cel „mic”, compuse din elevi de la Talmud Tora. Corurile reunite au cîntat „Lesana habaa bi-Ierusalaim”, „David meleh Israel”, „Mi chev et hașabat”, „Ierusalaim sel Zahav”, reușind să transmită sălii întreaga bucurie și adîncime de idei și sentimente, creînd o atmosferă de adevărată emulație spirituală evreiască.

Imnul național al Statului Israel, „Hatikva”, întonat de corurile reunite și acompaniat de întreaga asistență, a încheiat adunarea festivă printr-o puternică participare colectivă în exprimarea dragostei pentru țara noastră din totdeauna, Eretz Israel, care se reînnoiește, liberă, în zilele noastre.

115 ani de independență a României

La 9 Mai, poporul român a sărbătorit 115 ani de la momentul fericit al redobîndirii independenței sale.

În istoria unui popor, asemenea momente sînt înscrise cu litere de aur și ele constituie pietre de hotăr în viața noastră. După secole de înrobire otomană, de dependență statală și suzeranitate asupra sa, poporul român, născut în lumina libertății și dornic de libertate, mîndru de un trecut glorios, cu voievozi ca Mircea cel Bătrîn și Ștefan cel Mare, ca Mihai Viteazul și Ioan Vodă cel Cumplit, cu patrioți ca Alexandru Ioan Cuza și Nicolae Bălcescu, Vasile Alecsandri și Ion Ghica, cu eroi ca Horia, Cloșca și Crișan, cu conducători ieșiți din popor ca Tudor Vladimirescu, cu cărturari ca Samuel Micu și Gheorghe Sincal, Ion Heliade Rădulescu și Gheorghe Asachi, cu mii și mii de figuri luminoase, care au jalonat istoria sa glorioasă, nu putea suporta și n-a vrut nici o clipă să suporte jugul dependenței față de Poarta Otomană sau față de orice alte forțe din afară care au încercat să atenueze la libertatea și demnitatea acestui popor.

După războiul româno-ruso-turc, în care domnitorul Carol a condus glorios armatele la victorie, înfrîngînd rezistența otomană la Grivița, la Smîrnan și Plevna, inscriind pagini de glorie în istoria luptei pentru independență, Conferința de la Berlin, de la 1878, n-a făcut decît să recunoască ceea ce poporul român dobîndise pe cîmpul de luptă: **INDEPENDENȚA DE STAT A ROMÂNIEI.**

La lupta aceasta au participat și evreii stabiliți de veacuri pe aceste meleaguri și care s-au identificat cu istoria acestui popor, s-au bucurat de bucuriile lui și au suferit de suferințele lui. Vor ră-

mine pe veci înscrise în istorie numele sutenilor de eroi evrei, căzuți în bătălia pentru Independența României, deși încă nu li se acordase emanciparea și nu aveau cetățenia română, dar aveau în suflet conștiința că, fiind născuți și crescuți aici, au datorat sfîntă de a și lupta aici pentru țara care i-a adoptat. În conștiința evreilor este adine săpăta o poruncă sfîntă, primită prin profetul Irmiahu: „Dirșu et șlom hair, chi bizloma iie gam șlomhem” („Să doriți și să luptați pentru binele cetății în care vă aflați, căci în binele ei se va găsi și binele vostru”).

Acțiuni concrete, precum participarea pe front ca luptători viteji sau organizarea de ambulanțe cu numele simbolice „Sion”, efortul financiar pentru procurarea de arme și echipament de război, plecări în misiuni diplomatice în Occident pentru a convinge despre dreptatea cauzei românilor și dreptul lor sacru la independență, cu dorința firească de a obține și pentru evrei emanciparea la care aveau dreptul moral — toate acestea și multe altele constituie dovezi de necontestat ale atașamentului și devotamentului total al populației evreiești pentru cauza României.

Cimitirele noastre stau mărturie a numărărilor jertfe de sînge date de evrei și listele oficiale cu numele evreilor decorați pentru fapte de arme stau dovadă peste veacuri despre devotamentul lor nemărginit pentru Românie.

La împlinirea a 115 ani de la memorabilele evenimente din 1877, populația evreiască a țării privește cu legitimă mîndrie la felul în care am știut că ne îndeplinim datoria față de țară, în spiritul sacrelor porunci primite de milenii și cărora va să le rămînem veșnic fideli.

Extrase din cuvîntarea Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen LA A 44-a ANIVERSARE A INDEPENDENȚEI STATULUI ISRAEL

Iubiți frați și surori,

Mulțumim lui Dumnezeu pentru că trimite clipe ca acestea, clipe în care la cîrmile ce ne cîrge pe obraji sînt de două feluri: de jale, căci Ziua Holocaustului (Iom Hașoa) jale a fost; de bucurie, căci Ziua Independenței Statului Israel (Iom Haatmaut) bucurie a fost. Aceste Zile, ale lacrimilor de jale și ale lacrimilor de bucurie, cîntămură sufletul fiecărui evreu, oriunde s-ar afla el, fiindcă nouă ne-a fost dat să fim ultima generație a catastrofei și prima generație a mîntuirii.

Pericopa acestei săptămîni se intitulă „Kedoshim”, „Oameni sfînți”. Ea începe cu următorul verset adresat „întregii obști a fiilor lui Israel”: „Să fiți sfînți, căci Eu, Dumnezeuul vostru, sînt sfînt”.

Bizară poruncă. Nici mai mult, nici mai puțin decît sfînți ni se cere să fim. Ceea ce e mai ciudat e că textul biblic, spre deosebire de alte porunci, de data aceasta găsește de cuvîntă să accentueze că porunca e dată „întregii obști a fiilor lui Israel”. Un popor întreg, nu numai preoții săi, nu numai învățații săi, ci toți, absolut toți sînt chemați spre „sfîntenie”.

De ce neapărat să fim cu toții sfînți? Pentru că Dumnezeu e și Dînsul sfînt. Ar replica unii: „De aceea e Dumnezeu”, ca să fie sfînt. Dar nouă, unor ființe plămădite din carne și sînge, nouă ni se preînde să fim la fel cu... Dumnezeu?”

Răspunsul la această nedumerire îl putem afla din conținutul noțiunii de „sfînt” — „Kadosh”, în concepția iudaică. Aceptațiunea obișnuită a acestui cuvînt, în sensul unor supraoameni, unor făcători de minuni, nu corespunde cîndirii noastre. Nici unul dintre personajele cele mai importante ale Torei nu este etichetat cu calificativul de „sfînt”. Nici Avraham, nici Ithzac, nici Isaacov, nici chiar cel care ne-a adus Tora de pe înălțimile sinaitice, Mose Rabeinu, Învățătorul nostru Moșe. Nici unul nu este înmoldat de noi cu nimburi infailibilității. Cu toții au fost muritori, supuși greșelii și nici unuia nu-i atribuim calități dumnezeiești.

Cu toții sînt Oameni, așa cum ar trebui să fie Oamenii, adică „ființe create după chipul și asemănarea lui Dumnezeu”, care au înainte-le un ideal suprem spre care să tindă, spre care să se ridice pe scara perfecțiunii, ale cărei atribute să se străduiască să le capete.

Textul acestui capitol biblic, care poartă numele de „Kedoshim”, prin poruncile ce le înșiră, ne arată ce fel de „minuni” trebuie să facă „întreaga obște a fiilor lui Israel” spre a fi sfînți: „Respectați-vă părinții”, „Păziți odihna Șabatului”, „Simbria celui care muncește în slujba ta să nu înnopteze la tine”, „Să nu mințiți”, „Să nu furați”, „Să cinstiți pe bătrîni”, „Străinului să-i dai aceleași drepturi și să-l iubești, căci și voi ați fost străini în țara Egiptului”, „Să faceți dreptate”, „Să nu vă răzunați și”, în sfîrșit, ceea ce Rabi Akiva a numit „principiul fundamental al Torei”, „Să iubiți pe aproapele vostru ca pe voi înșivă”.

Din păcate, însă, oamenii n-au izbutit

să-și însușească pe de-a-ntregul aceste îndemnuri. De aceea, nici unul n-a căpătat această denumire.

Îar noțiunea de „Kadosh” — „sfînt” a căpătat la noi cu totul alt conținut față de cel dat de alte popoare. Toți cei care au murit Al Kidus Hașem, toți cei care au murit în slujba Torei, a lui Israel, nesfîrșitul șirag al martirilor noștri de-a lungul dramatiei noastre existente, tuturor li se dă atributul de „sfînt”. Ei, cei uciși în autodafuri, cei arși în cupatoare; ei, cei sfîrtecați de săbiile vrămașe, ei, cei care, pînă în ultima clipă, nu și-au renegat credința și și-au păstrat demnitatea umană, ei sînt purtătorii meritului atribuit de Kedoshim — Sfînți.

Interesant este că celor situați la cîmăltă extremă, adică renegaților, celor care au trădat crezul părinților, celor care au părăsit obște, lor li se dă numele de „meșumadim”, adică „exterminați”. Atributul acesta s-ar cuveni, în aparență, celor omorîți, celor exterminați fizicește.

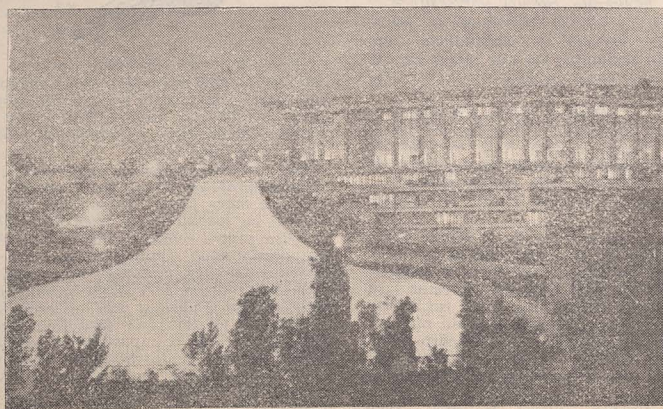
Pentru noi, însă, lucrurile, în realitatea lor, au o înfățișare inversă.

„Endlösung”, adică „soluția finală” a problemei evreiești, elaborată la Wannsee, ne-a fost de multe ori aplicată de dușmanii de moarte ai iudaismului. Fie că-l chema Nebucadnețar sau Titus, Torquemada sau Hitler, Antiohus sau Hmelnițki, cu toții voiau „exterminarea”. Pe aceia dintre noi care au trădat, au împlinit voia dușmanului, pe drept cuvînt îi socotim „meșumadim”, „cei exterminați”. Ceilalți au împlinit cuvîntul profetului Ișaiahu: „Ei (dușmanii) au spus sufletului lui: se lasă călcat în picioare, dar noi (în loc de a le da sufletul) am făcut trupul nostru una cu pămîntul”.

Trupurile lor, ale celor șase milioane de frați și surori, au fost arse în crematorii, au fost cioprite de călăi, au fost prefăcute în săpîn — „Rein jüdisches Peit” („grăsimie curat evreiască”). Sufletele lor, însă, nu au putut fi înnate. Ei, numai ei au urcat treapta supremă, străbătînd încercarea cea mare. Ei au murit „Al Kidus Hașem” — pentru „Sanctificarea Numelui lui Dumnezeu”. Ei sînt sfînți, căci și Dumnezeu e sfînt. De-a pururi le va rămîne sfîntă amintirea pentru oricine va dori să poarte numele de Om.

„Meșumad” continuă să trăiască, dar spiritul lui e mort. Milioanele de victime ale Holocaustului au murit, dar sufletele lor continuă să trăiască. Aceasta e semnificația Zilei Holocaustului. Dușmanii ne-au strivit trupurile, dar sufletele au rămas. Orice ființă umană care vrea să se numească Om nu va uita această rușine a omenirii. Un rabin care pășea pe treptele cupatoarelor de la Auschwitz îi plînea pe călăii săi cu aceste cuvînte: „Ii plîng pe călăii mei, fiindcă o să vină o clipă în care o să-și dea seama cum au pîngărit noțiunea de ființă omenască; o să-și dea seama că trebuie să fie rușine să se uite în ochii unui om cîstîlit”.

De cînd am pornit pe cărările istoriei, spre Țara Sfîntă ne-am îndreptat

■ Palatul Knesset-ului, din Ierusalim

(Continuare în p. 5)

ACTUALITATEA UNUI TESTAMENT LITERAR *

Într-o perioadă de răsturnare a tuturor valorilor umaniste, în plină ascensiune a nazismului, când pretențiile teritoriale și politice de forță încep să-și facă tot mai mult loc pe plan european, dislocind vechile alianțe și introducând o stare de confuzie, Stefan Zweig înțelege — aidoma multor cărturari de marcă din generația sa — că bunurile morale supreme ale omenirii, în primul rând, libertatea de conștiință și de exprimare, trebuie apărate. „Lupta în jurul unui rug”, având subtitlul „Castellio împotriva lui Calvin” — carte ce depășește noțiunea de proză în sensul românesc al cuvântului, fiindcă, în 1936, scriitorul înțelege că lumea se află pe un vulcan gata să izbucnească, are presimțirea dezastrului și scrie un eseu-dezbateră de filozofie a istoriei, având doar ca pretext momentul în care protestantismul calvinist devine dictatură, cu toate consecințele sale nefaste — „Lupta în jurul unui rug” este, de fapt, un scurt împotriva clipelor de deznădejde, de neputință față de prezent, împotriva neliniștilor pline de spaimă în fața viitorului. Este străvechea profesiune de credință iudaică a supremației forței spiritului în fața forței armelor, generatoare a supraviețuirii poporului evreu în patria „Cuvântului scris și rostit, trăind în ființă sa răsunătoare, atunci când dreptul la existență politico-statală îi fusese suprimat. Deși pretextul narativ al cărții este disputat dintre protestanți și remonștrani, deși personajele care i-au slujit lui Zweig drept măști ale principiilor antagonice (despotism / toleranță, dogmă / drept la opinie proprie) sînt atestate istoric, fundamentul ei îl constituie profundul iudaism al concepției de viață a scriitorului: „Zadarnic își imaginează deci potențaii că pot învinge duhul libertății, dacă îi pectoluesc buzele [...] mereu se va ivi un Castellio care să se răscoală împotriva unui Calvin, oricare ar fi el, și care să apere independența suverană a cugetului împotriva tuturor silințelor violentei”.

La 50 de ani de la moartea — în împrejurări tragice — a cunoscutului om de literă umanist, aceste ultime gânduri

care încheie volumul ar putea sluji drept epital, transgredind momentul prăbușirii interioare, din 1942, ce avea să-i frîngă puterea de a trăi.

Semnalară primejdiilor doctrinei naziste e lătmotivică la Zweig. Înainte de „Rinocerii” lui Eugen Ionescu, Zweig încercase, în „Amoc”, să întuiască monștrii pe hîrtie, să avertizeze omenirea împotriva nebuniei criminale fasciste. Dacă desprindem coaja epică și analizăm anomalia psihică în sine a celui posedat de amoc (beția singelui), descoperim o radiografie a fenomenului nazist, formă extremă de comportament antisocial, născut dintr-o exasperare fără țință precisă, o deusolare specifică momentelor de criză socială. Aceași aprehensiune pentru parabolă (avînd rădăcini biblice) se manifestă și în nuvela „Șah”, unde partida de șah dintre maestrul primitiv și diletanțul rafinat pare o expresie a celor două concepții despre lume mai sus menționate, care se înfruntă în anii premergători celui de-al doilea război mondial, în Europa. Abandonul intelectualului poate fi interpretat și ca o salvare în ultimul moment a personajului fugind de amenințarea forțelor ilogicului, dar și ca o cădere a instinctului vital, care avea, curînd, să-l distrugă pe autor însuși.

Arhitectura gândirii lui Zweig se compune din cîteva elemente majore: diversitatea opiniilor, ajutînd la o cunoaștere mult mai cuprinzătoare a lumii, lupta împotriva idolatriei (fie că e vorba de zei, fie de oameni), necesitatea dialogului ca mijloc de dezvoltare a creativității umane, în sensul dat de Martin Buber noțiunii de spirit („spiritul nu este în Eu, ci în relația dintre Eu și Tu”).

Caracterul premonitory al cărții — subliniat, de altfel, și de prestigiosul ei traducător în limba română, Eugen Relgis, constă în chiar selectarea imaginii rugului, a arderii de tot (Holocaustul) pentru titlul și pentru conflictul narativ al cărții (arderea pe rug, din ordinul lui Calvin, a savantului Miguel Servet, pentru convingerile sale religioase). Motivația cărții lui Castellio „De arte dubitandi” („Despre înalta artă a îndoielii”) are aceeași sursă ca a lui Zweig: intuiția faptului singular (săvîrșirea unei crime) ca fiind declanșator de reacții în lanț. Ambii umanisti, trăind la cîteva secole distanță, realizează pericolul tăcerii în fața asasinatului. Dacă o asemenea faptă tiranică rămîne fără replică, atunci libertatea spiritului a abdicat în Europa — analizează Zweig starea de spirit a liber-cugetătorilor contemporani lui Castellio —, atunci violența a fost ridicată la rangul de drept și lege”. Sint cuvinte profetice pentru ceea ce avea să urmeze doar la cîteva ani după scrierea lor, într-o Europă devenită — în mare parte — un imens lagăr al morții împrejmuit cu sîrmă ghimpată. Cartea lui Zweig reprezintă aceeași încercare de prevenire în ceasul al doispzezecelea a războiului, după cum „Conseil à la France désolée” a lui Castellio este un îndemn la rezolvare „pe cale pasnică” — am spune azi — a disputelor dintre protestanți și catolici în Franța, de parcă acesta din urmă ar fi presimțit — subliniază Zweig — „noap-

BORIS MARIAN MEHR

A MURIT UN COPIL

A murit un copil cu privirea albastră, în orașul acela s-a spart o fereastră, din orașul acela au plecat vagoane către Dachau, Auschwitz, au murit milioane. Iar eu îmi port vîrsta, mai sînt în puteri, mai am poate-n față vreo cincizeci de veri, cîinii m-adulmecă-n uliți pustii, a murit un copil dintre atîția copii. Și nu mi-e teamă de nopțile lungi, ia mine cu pietre poți să arunci, De ce îmi sînt pleoapele grele, de somn? A murit un copil, din milioane un om.

ACEASTA LUME

Această lume există numai pentru că sînt copii care învață primele litere, primele-nfeșuri, pentru că sînt bătrîni care stau apiecați asupra Cărții, pentru că noi am fost copii care învățau și vom fi bătrîni care vor repeta.

APARARE

Dacă Daniel a ieșit din groapa cu lei, cum să nu ies eu din păienjenșul vorbelor otrăvite?

Dacă Macabei au readus demnitatea pe Pămîntul Sfînt, cum să mă umilesc eu în fața trușăiei ignoranțe?

Dacă Massada nu s-a predat niciodată, cum să trec de partea celor care doresc ca eu să nu exist?

tea Sfîntului Bartolomeu și ororile cumpilte ale războiului hughenotilor”.

Actualitatea acestei confesiuni, cu valoare exemplară pentru toate momentele de cumpănă ale umanității, vine din evidențierea pionieratului lui Castellio în materie de proclamare a libertății de gîndire pentru toate timpurile, constituindu-se într-un apel de solidarizare cu toți cei care ar avea de suferit din partea dictaturii din pricina convingerilor lor politice, morale, religioase.

O altă fațetă a actualității este metamorfoza savantului Castellio în om de acțiune: eruditul tîrziu în știință bibliotecă coboară în forum. Este ceea ce se întîmplă și cu Zweig, care simte că nu mai poate face literatură în sensul obișnuit al cuvîntului, pentru că zăngănitul armelor e prea aproape, pentru că tîrziu sufletească prileacă ficțiunii a fost distrusă. Artistul (v. descrierea execuției lui Servet, comentariul asupra gestului simbolic în care un pictor al epocii surprinsese mișcările lui Calvin etc.) e întovărit de moralist (v. considerațiile despre „nemuritoria lăsată de neamului omenesc” în fața „stăpînilor”, uneori, cu inflexiuni sarcastice: „totdeauna e mai comod să aperi un mort decît un om viu și marginalizat”; opinia despre valoarea unui argument, care nu constă în impunerea unei idei sub amenințarea armei, fiindcă „a ucide nu înseamnă a

convinge”; despre orgoliu și intoleranță generatoare de decizii de care depind viața unui om, a unei colectivități), de sociolog (v. analiza mecanismului apariției dictaturii, născută din dorința majorității oamenilor de a trăi mecanic „într-o ordine definitivă valabilă pentru toți, care s-o scutească de orice muncă de gîndire”, această dorință de deproblematizare devenind fermentul cuceririi puterii de către un singur om care a găsit o nouă formulă de existență, atunci cînd cea veche și-a pierdut puterea de convingere; analiza interferenței ideologice cu social-economicul, exemplificată prin preschimbarea puterii eclesiastice în boicot civil, refuzul unui preot calvinist de a da cuiva cîmecuțarea ducînd la pierderea cetățeniei geneveze și la expulzarea acelei persoane din oraș; analiza factorilor de menținere a dictaturii: control și supraveghere strictă a fiecărui individ, mergînd pînă în intimitatea existenței sale, denunț, paralizare a voinței prin teroare, justificare a oprîmării), de psiholog (v. schița de portret — robot a „conducătorului”: obsesia infailibilității, fragilitatea rezistenței nervoase compensată prin puterea de a ordona crima în masă în numele „ideii” lui, meschinăria ascunsă în spatele ipocritiei „probată a conștiinței”, ura rece și metodică, maladia puterii; și cea a „disidentului”: neacceptarea vreunei dogme, umanitarismul, revolta în fața violenței și a arbitrarului mai puternică decît frica), de filozof al istoriei (v. observarea fenomenului de flux și reflux al societății umane în același spațiu geografic, ilustrată prin faptul că, la Geneva, acolo unde fuseseră Calvin, se refugiază, ulterior, Voltaire, că, în Olanda, unde calvinismul devenise credință dominantă, avea să-și scrie opera filozofică Spinoza, țară în care, la o jumătate de veac de la moartea, în condiții tragice, a lui Castellio, se tipărește prima dată o ediție completă a scrierilor sale).

„Dictaturile înseamnă în uriașul plan al omenirii doar corecturi de scurtă durată — concluzionează Stefan Zweig —, îi dau în realitate un impuls mai energetic, după o scurtă și trecătoare recidivă: veșnicul simbol al lui Bileam — metaforizează scriitorul, dovedindu-și o dată mai mult cultura iudaică — care vrea să blesteme și care binecuvîntează, împotriva voinței sale”.

Mărturie a trăirilor intense și, adeseori, contradictorii traversate în perioada de redactare a cărții, reacție vie, imediată la pulsul evenimentelor zilei, derulată într-o lume amenințată de presiunea coercitivă a politicii din ce în ce mai insolentă a nationalismului extremist, „Lupta în jurul unui rug” avertizează omenirea, mai ales, în vremuri de reactivare a unor asemenea tendințe, asupra unei prapăstii pe care Zweig și generația sa n-au putut-o ocoli. Un memento cu atît mai tulburător pentru urmași.

E. SUHOR

* Stefan Zweig — Lupta în jurul unui rug, București, Editura Modernă, 1945.

NEVOIA DE CULTURĂ

În prezent traversăm o perioadă a căutărilor, regăsirilor, amintirilor, dar în care violențele de tot felul par a se fi dezlănțuit ca un torent ținut în loc, o vreme, de un baraj.

Tocmai acum realitatea vieții noastre cotidiene ne demonstrează tot mai mult nevoia de cultură. Însă, datorită intrării în economia de piață, chiar și cultura costă bani, fiind din ce în ce mai puțin accesibilă majorității.

Profitănd de această situație, pseudo-cultura, susținută în anumite cazuri și de

rate focare de cultură, unde nu se urmărește cîștigul material, ci luminarea publicului. Un astfel de loc este și Casa de Cultură a Comunității Evreilor din București, aflată în strada Popa Soare. Aici, în fiecare duminică dimineața, pot fi urmărite conferințe interesante, ținute într-un stil academic, unele putînd fi socotite adevărate cursuri universitare.

Cu toate acestea, atmosfera nu are nimic din răcoala și plătitudinea unor cursuri obișnuite. Ea este plină de căldura sufletească a vorbitorilor și ascultătorilor.

Aici s-a călătorit, în timp și spațiu, cu ajutorul spiritului, aflînd lucruri interesante despre marele Rasi, rabinul din Troyes, despre savantul Saadia Gaon din secolul al X-lea, s-au evocat amintiri ale Bucureștilor, precum și cîmîntul Sevastopol.

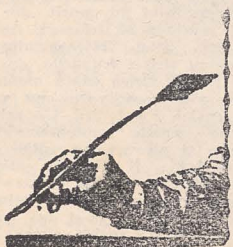
S-au abordat teme, de la religie și tradiție, cum ar fi „Anul nou al pomilor”, pînă la sociologie, ca problema antisemitismului, sau filozofice, precum „Iudaismul ca filozofie în opera lui Emmanuel Levinas”. Nu a fost uitată nici muzica. Toate acestea au fost împărțite de savanți, istorici, sociologi, filozofi, muzicologi, dintre care putem aminti pe Haim Riemer, Marc Clarian, Hary Culer, Ionel Grubea, Alfred Hoffman, Henri Wald.

Poate că temele amintite i-ar face pe unii să se gîndească la o lume îndepărtată dintr-o altă parte a globului. Despre toate acestea se discută însă chiar în inima Bucureștilor, protagoniști fiind oameni de lîngă noi.

Îmi amintesc că, într-o conferință a sa, domnul profesor Henri Wald spunea, citînd un mare filozof evreu: „Să trecem încetul cu încetul de la frica de cîldărit la frica pentru cîldărit”. Dar drumul dintre aceste două sentimente nu poate fi parcurs decît cu ajutorul cunoașterii. Și curi orice drum începe cu primul pas, acesta poate fi făcut și prin audierea unor conferințe pe teme de filozofie, istorie, artă, prezentate cu pasiune și deplină obiectivitate în sala de festivități din strada Popa Soare. Auzi care ne ajută să cunoaștem și să ne cunoaștem.

CRISTINA TOMA

mercantilismul unora, își face tot mai mult loc.

Totuși mai există în București adevă-

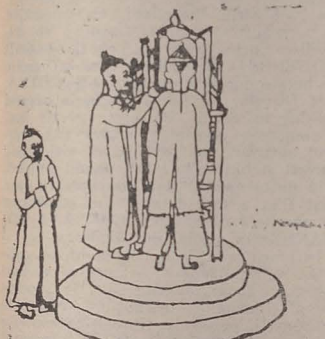
MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Și în China au fost evrei

Nu există, în prezent, multe popoare cu o istorie mai veche decât a chinezilor și evreilor. Rădăcinile străvechi ale evreilor din China au o istorie fascinantă.

În urmă cu cîțiva ani, am publicat unul dintre cele mai vechi manuscrise, „Hagada”, de Rav Netrenai Gaon (circa 600 e.n.), prilej cu care am relatat că anumite particularități ale „Hagadei” se găsesc într-un singur loc, anume în vechile Hagadot chinezești, ceea ce dovedește că trebuie să fi existat o legătură timpurie între chinezi și evrei. De atunci, din cînd în cînd, am cules interesante informații privind istoria acestei comunități îndepărtate care, azi, din păcate, dispăre.

Recent m-am întîlnit cu profesorul David Katz, autorul unei ample relatări despre modul în care au fost descoperiți evreii chinezi.

„Judeu din China citind Biblia la Chai de Moza, alături de două suflete”

Primele încercări moderne de localizare a evreilor în China au fost făcute de un cărturar evreu din Anglia, Emanuel Mendez da Costa (1717-1791). El susținea că, în sec. al XVI-lea, unii misionari din Beijing au relatat despre prezența evreilor în China. Aceasta s-a întîmplat cînd, în 1605, Matteo Ricci a cîntînit evrei la Beijing. Da Costa l-a citit pe profesorul englez Thomas Shaw, care a afirmat că în China au venit evrei în jurul anului 300 e.n., ca negustori de mătașe. Famosul călător evreu din secolul al IX-lea Eldad ha-Dani vorbea despre membri ai tribului lui Isahar, stabiliți în China. Mai tîrziu, în secolul al XIII-lea, Benjamin de Tudela a relatat și el despre evreii chinezi. Exploratorul italian Marco Polo a confirmat existența evreilor la Beijing, în 1286. În 1771, un francez, Gabriel Brotier, a publicat o prezentare a unei sinagogi din Kai-Feng, vechi de cîteva secole. Evreii din Anglia au fost incitați de posibilitatea ca

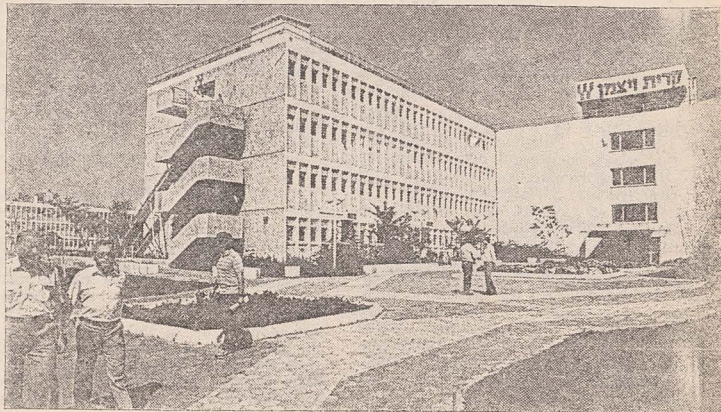
în China să se afle o rămășiță a celor zece triburi pierdute. Haham Yitzhak, fiul Rabinului David Nieto, Sef Rabin al comunității sefardice din Londra, a trimis, în ebraică, scrisori, care, spera el, urmau să ajungă la evreii chinezi. La sfîrșitul secolului al XVIII-lea, scrisori similare au fost trimise din New York, prin intermediul Sinagogii spaniolo-portugheze, care le-a expedit cu ajutorul corăbiilor yankee ce luau drumul Chinei. Căutările au eșuat și nimic nu s-a mai auzit un timp despre acea țară.

Legătura actuală cu evreii din China a fost stabilită, în sfîrșit, pe la mijlocul secolului al XIX-lea. În 1870, a ajuns la Londra o scrisoare, în chineză, de la evreii din Kai-Feng. Era datată 20 august 1850 și au fost deci necesari 20 de ani pentru a ajunge la destinație! Cam în aceeași perioadă, au fost aduse din China unele Sullari ale Torei și, surprinzător, ele erau scrise cu frumoase caractere ebraice și coincideau cu textul nostru tradițional! O Hagada chineză avea textul identic unei versiuni babiloniene.

Cînd evreii din Europa au ajuns la Kai-Feng, în 1867, ei au găsit sinagoga demolată. O „Societate pentru renașterea iudaismului chinez” a fost întemeiată de Sef Rabinul Angliei, Herman Adler. Această societate a funcționat la Shanghai. În 1957, un specialist în cultura chineză a descoperit că, de fapt, comunitatea evreilor din Kai-Feng dispărușe complet. Totuși, unii chinezi de azi își amintesc încă de originea lor ebraică, iar un interesant articol de ziar semnală surprinzător prezența și azi a influenței evreiești în China. Astfel, cu prilejul primirii unei delegații evreiești, Qian Qichen, ministrul de externe chinez, a citat un aforism al filozofului chinez Confucius: „Ceea ce îți este nepăcut ție să nu faci altuia”. Aceasta este, desigur, faimoasa zicală a lui Hilel.

Ar însemna oare că evreii sosiți în China cunoscuseră Talmudul și că ei au avut contacte culturale cu filozofii chinezi care au adoptat aforisme evreiești?

Dr. MANFRED R. LEHMAN
Miami Beach, Florida

2 Vedere generală a Institutului Weizmann din Israel

LA INSTITUTUL WEIZMANN se dezvoltă noi senzori bionici

În ultimul timp, se conturează o nouă metodă, care pune bazele dezvoltării biosenzorilor foarte sensibili, adică realizează dispozitive bazate pe descoperirea și augmentarea unor însușiri biologice, imbinat în sisteme microbiologice, în cadrul cercetărilor efectuate de prof. Carlos Gittler și dr. Yitzhak Iuli, de la secția de cercetări asupra membranelor și biofizicii de la Institutul Weizmann din Israel.

Este vorba de biosenzori, care vor înlocui în viitor animale instruite să descopere droguri și explozibile sau animale de laborator, pentru controlul produselor farmaceutice și cosmetice. Este posibil ca în viitor să se creeze astfel de senzori la staterii și stabilizatori, care vor ameliora în mare măsură sensibilitatea analizelor chimice, efectuate în diferite ramuri de examinare medicală.

Se crede că astfel de biosenzori vor fi imbrinați în circuite integrate ale siste-

melor de control viitoare, pentru descoperirea substanțelor chimice rare aflate în soluții. Mai mult, întrucît mirosurile și aromele își au sursa în general în substanțele chimice organice, acești senzori bionici vor mai servi drept „nasuri bionice”, care pot să discearnă prezența unei game largi de materiale, începînd cu droguri și explozibile și terminînd cu materiale alergene care sînt purtate în aer (de ex., polenul florilor). Mai este de presupus că în viitor se va găsi o posibilitate de a introduce aceste dispozitive în corpul omensc, pentru a folosi la descoperirea și controlul permanent al substanțelor chimice legate de diferite boli.

Societatea de științe, cercetare și dezvoltare care se ocupă de exploatarea comercială a rezultatelor cercetării științifice din Institutul Weizmann a introdus o cerere pentru înregistrarea brevetului privind biosenzorul respectiv.

SFARADIMII DIN TURCIA: 500 de ani

Cea mai recentă expoziție fotografică deschisă la Muzeul „Beit Hatefutsot” — este intitulată „Ani mulți și buni” — este consacrată comunității evreilor din Turcia, care împlinesc 500 de ani de existență. Ilustrațiile — realizate de cunoscutul fotograf american Laurence Salzmann — surprind momente din viața de azi a acestei comunități, fiind însoțite de relevante comentarii aparținînd soției acestuia, Ayse Gursan-Salzmann.

Inițiativa acestei expoziții a fost luată

de consiliul de conducere al institutului, în 1984, cînd a invitat pe soții Salzmann să lucreze la un documentar despre evreii turci, fotografiînd și comentînd monumentele lor din Turcia, construite de evreii expulzați din Spania și primii în Imperiul Otoman.

Salzmann a acceptat oferta, extinzînd mai tîrziu proiectul pînă la conturarea unui portret aprofundat al obștii evreiești din Turcia. El a făcut cîteva mii de fotografii, dintre care 70 sînt prezentate în această expoziție. De asemenea, a realizat un film, intitulat „Sfaradimii din Turcia: 500 de ani”.

În cuvîntul său de bun venit adresat publicului la deschiderea expoziției, Eli Eyal, director general al Muzeului „Beit Hatefutsot”, a subliniat că expoziția este una dintre manifestările culturale lansate cu prilejul comemorării a 500 de ani de la dramatica expulzare a evreilor din Spania. Au mai rostit alocuțiuni cu acest prilej Yitzhak Navon, fost președinte al Statului Israel, el însuși evreu sefard, Ekrem Guvendiren, însărcinat cu afaceri la Ambasada Turciei în Israel, prof. Shlomo Simonsohn, director al Institutului de cercetări pentru Diaspora, de la Universitatea Tel Aviv. A fost, de asemenea, prezent Julio Herraiz, atașat cultural al Spaniei în Israel.

Dr. Yitzhak Navon, care a fost ales președinte al Comitetului pentru comemorarea a 500 de ani de la expulzarea evreilor din Spania, a vorbit despre momentul semnificativ în care are loc vernisajul — Conferința de pace pentru Orientul Apropiat, inaugurată la Madrid. „În Spania, evreii și musulmanii au trăit în pace și înțelegere o foarte lungă perioadă de timp, cunoscută sub numele de „epoca de aur”, a spus Navon. El a evocat cu recunoștință primirea evreilor spanioli de către Imperiul Otoman. Dr. Guvendiren a adăugat că, în Turcia, evreii și musulmanii au continuat să conviețuiască pașnic timp de 500 de ani, izgonirea din Spania fiind doar rezul-

tatul fanatismului regilor catolici, fanatism care a ruinat atunci Spania. Prof. Simonsohn a făcut o expunere științifică despre viața evreilor în Imperiul Otoman. Cîntărețul Aharon Ferrera a încheiat ceremonia cu minunate melodii în ladino. Expoziția a fost subvenționată în bună măsură de Asociația prietenilor elvețieni ai lui „Beit Hatefutsot” și de Fundația Memorială pentru Cultură Iudaică din New York.

Printre alți sponsori ai expoziției s-au numărat: Comitetul Evreiesc American din New York; Fundația „Doron” pentru Educație Evrească și Bunăstare din Lucerna; Asociația Prietenilor Evrei Americani din Turcia; dl Jak Kamhi, președintele Consiliului de conducere al Fundației Semimilenare din Turcia.

Tot în cadrul manifestărilor culturale prilejuate de împlinirea a 500 de ani de la expulzarea evreilor din Spania, din acest an, „Beit Hatefutsot” a pus la dispoziția vizitatorilor un bogat material documentar, intitulat „O poartă către evreimea sefardă”, compus din exponate aflate în colecția permanentă a muzeului, casete cu cîntece în ladino, melodii populare ale sfaradimilor, ca și diapozitive care oferă o prezentare a vieții în timpul „epocii de aur” din Spania (secolele al XI-lea și al XII-lea).

Fond pentru ajutorarea olimilor ruși

Aliaua întreprinsă de numeroși evrei din Rusia spre Israel este, firește, un fapt imbușcator. Că în acest proces istoric se ivesc unele probleme care nu pot fi rezolvate nici ușor și nici imediat, este un lucru de la sine înțeles. Astfel, în activitatea educațională pentru copiii evrei care sosesc din Europa răsăriteană, nu numai că sînt de învins probleme ridicate de însușirea limbii, dar nici consecințele oprimării de decenii a vieții religioase evreiești în statele comuniste nu pot fi trecute cu vederea. Instruirea cultural-religioasă a tinerilor olimi este un important și lung proces educațional.

Date fiind cerințele enorme legate de aceasta, Statul Israel se află în fața unei sarcini greu de depășit, pentru rezolvarea căreia un rol important îi revine și institutului educativ „Midrashia”, înființat acum 45 de ani.

În cele două școli-interne ale acestei instituții, cele din Pardes Hana și din Kfar Saba, sînt instruiți în spirit reli-

gios-sionist circa 1000 de elevi. De la înființarea școlilor, în 1945, 5500 de elevi au dat acolo și examenul de bacalaureat.

De curînd au fost primiți tineri veniți din Rusia, ai căror părinți nu au posibilitatea să plătească școlarizarea și integrarea; ei trebuie să recurgă la ajutorare.

În acest scop, Bert W. Strassburger, din Frankfurt am Main și fiii săi, Robert și David, care trăiesc actualmente în Israel, au creat un fond de ajutorare, și anume, cu prilejul aniversării vîrstei de 60 de ani a soției și mamei respectivelor. De pe urma dobînzilor la fondul creat în onoarea dnei Strassburger, vor putea fi întreținute și instruite copii înzestrați.

Fondul de ajutorare creat de familia Strassburger trebuie considerat ca un proiect-pionier, și să sperăm că și alții vor urma acest exemplu.

Convorbire cu cardinalul Decourtray despre afacerea Touvier

„Un proces ar putea, servind justiția, să ajute și la reconciliere”, declară arhiepiscopul de Lyon

Arhiepiscopul de Lyon, cardinalul Albert Decourtray, publicase, la 6 ianuarie a.c., un raport, pe care-l comandase unei comisii de istorici, asupra relațiilor dintre Paul Touvier și Biserică. Într-un interviu acordat ziarului „Le Monde”, el reacționează împotriva hotărârii de nemărire în afacerea Touvier, pronunțată la 13 aprilie, de Camera de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel din Paris. El dorește să fie continuat efortul de a face lumină în ceea ce privește situația Franței sub ocupație: „Refuz resentimentul, dar nu accept nicidecum uitarea”. În ajunul sărbătorii de Pesah, care trebuia să înceapă vineri seara, pe 17 aprilie și al celei de Paște (catolic), el citează exemplul apropiierii dintre creștini și evrei, ca semn al reconcilierii dintre francezi.

— Ce vă inspiră acest paradox al unei Franțe care-și construiește viitorul prin lărgirea perspectivei europene, cită vreme ea nu este încă edificată asupra trecutului ei, cum o dovedește reluarea afacerii Touvier?

— Dacă cuvântul nu ar fi atât de deprecia, așa spune ceea ce nu vă va surprinde în acest ajun de Paște: că sentimentul meu primordial este apropiat de acela al speranței.

Dată fiind o lume care pare atât de frecvent obosită și nu conține de a se repeta, Paștele este făgăduința mereu oferită de reînnoire, de renaștere. Faptul că moartea a fost dominată și, pară, înghițită de viața triumfătoare nu reprezintă un discurs, ci o realitate.

Cînd vorbesc despre reînnoire, mă gândesc la evenimentele pe care tocmai le-ați citat. Sint uluit de caracterul perimat al multor cleveții. Se repetă mereu același lucru, se frământă mereu aceeași idee. Și astfel se menține resentimentul. Or, dacă este să ne întoarcem privirile spre trecut, trebuie s-o facem pentru a-l purifica, a ne elibera de acesta, și, dacă este posibil, a-l asuma. Numai atunci se poate trăi ceva nou. Se pot risca proiecte adevărate. Dvs. evocați construcția Europei. Acesta este tocmai un asemenea proiect.

— Ați admis sau ați regretat hotărârea Camerei de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel din Paris, care anulează urmărirea pentru crima împotriva umanității, săvîrșită de Paul Touvier?

— Tocmai am declarat că refuz resentimentul, dar nu accept nicidecum uitarea. Uitarea alimentează resentimen-

tu. Este contrariul iertării, care nu poate avea loc fără recunoașterea! În ceea ce mă privește, am dorit să se facă lumină perfectă asupra raporturilor dintre Paul Touvier și Biserică. Am solicitat, în acest scop, concursul istoricilor de marcă. Dar îmi permit să doresc ca această muncă să fie completată.

Nu este de resortul meu să influențez conduita oamenilor politici, a magistraților sau a polițiștilor. Dar de ce nu s-ar strădui și ei să facă toată lumina posibilă, cu privire la responsabilitățile asumate de omologii lor în timpul ocupației? Nu depinde numai de o Curte de Apel sau de o Curte de Casație, ca întreaga claritate să fie stabilită. Cine împiedică de a se lucra în această direcție? De cine le este frică? De ce se doare escamotarea acestui trecut? Și cum ar putea fi el exorcizat, fără a fi privit cu curaj în față?

„SĂ ASCULTĂM TĂCERILE NOASTRE”

— Fără îndoială, deoarece sint evenimentele prea recente și încă arzătoare...

— Arzătoare, ca arestarea copiilor de la Izieu, asupra căreia eu nu încetez de a reveni, deoarece acest eveniment marchează oroarea cea mai inumană. Este vorba de copii. Este vorba de evrei. Și, fiind evrei, acești copii au fost trimiși într-un lagăr de exterminare. Cine a dorit acest lucru? Cine l-a hotărât? Cine l-a tolerat? Cine a permis Drancy? Cine a cutezat să spună o vorbă? Cine a tăcut? De ce?

Citeș în diferite publicații că majoritatea episcopilor din această perioadă au pastrat tăcerea. Este adevărat, dar unii dintre ei — și mai mulți decît se spune — au vorbit. Trebuie să recunoaștem, însă, că tăcerea asupra responsabilităților a fost generală, în ceea ce privește antisemitismul. Și atunci să privim mai bine împreună realitatea. Să ascultăm tăcerile noastre. Trebuie ca societatea franceză să consimtă la acest efort de a afla adevărul asupra ei înșiși. Da, să privim intolerabilul și să tragem împreună învățăminte asupra trecutului.

— Oare un proces Touvier ar fi util, ca a fost procesul Barbie, în această strădanie de aflare a adevărului?

— Un proces condus cu seriozitate ar putea, servind justiția, să ajute la reconciliere, respectîndu-se adevărul, prin purificarea memoriei.

— Trebuie, oare, revizuită noțiunea de crimă împotriva umanității?

— Definiția ei este confuză și consider că ea creează dificultăți, ca acelea care tocmai se produc acum. Nu-mi revine mie misiunea de a mă pronunța asupra definiției juridice a „crimei împotriva umanității”. Doresc numai să afirm că socot pe conștientii mei capabili, în majoritatea lor, de a suporta adevărul, oricare ar fi el.

— Nu sintem, oare, lipsiți de semne și gesturi simbolice de reconciliere, ca acelea din trecut, al cancelarului Adenauer, al lui Willy Brandt și, mai recent, al regelui Spaniei, care abrogă Decretul de expulzare a evreilor din 1492?

— Desigur, dar poate că nu acordăm suficientă atenție acelor care există! În Franța au fost gesturi adevărate și încărcate de sens. În momentul cînd a avut loc profanarea mormintelor evreiești la cimitirul din Carpentras, au fost văzuți rabini și episcopi mergînd împreună, mină-n mină, pe un bulevard al Parisului. Anul trecut mă aflam în tribuna amfiteatrului de la Sorbona, la invitația Șefului Rabin Samuel Sirat, împreună cu rabinul Eisenberg și cu vice-rectorul Moscheei de la Paris. Noi am proclamat, în fiecare din discursurile noastre, credința comună în Dumnezeu lui Abraham. La facultățile catolice din Lyon a fost inaugurată, de curînd, o catedră pentru studiul iudaismului, sub președinția comună a șefului rabin și a arhiepiscopului. Împreună cu acest șef rabin, m-am dus, în ziua începerii procesului Barbie, la memorialul evreiesc ridicat în piața Terreaux, la Lyon. Acesta nu este însă decît un început discret. Puțini creștini sint conștienți de drumul parcurs, de la război încoace, prin înțînirile lui Jules Isaac și ale Papei Ioan al XXIII-lea, Conciliul Vaticanului II, vizita Papei Ioan Paul al II-lea la sinagoga din Roma. Drumul va fi lung, cum spune profetul Ieremia. Vor fi urcușuri

și coborișuri și multe interpretări greșite, dar acesta-i viitorul. Istoria se desfașoară în direcția concilierii noastre, și ea ne cheamă la aceasta. Nu vom mai putea reveni la trecut.

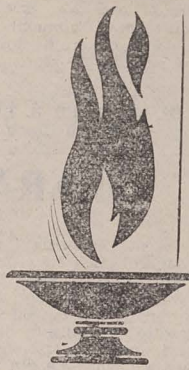
— Dar între evrei și creștini este vorba și de o muncă de purificare a trecutului.

— Într-adevăr, memoria creștină este departe de a fi purificată. S-a vorbit mult în ultimul timp despre Isabela Catolică. Această regină a Spaniei era pioasă și virtuoasă, dar, sub domnia ei, toți evreii au fost izgoniți din țară sau constrînși să se convertească. Creștinii trebuie pur și simplu să privească asemenea realități. Efortul de conciliere între Biserică și evrei începe acum. El solicită cea mai mare probitate, o colaborare tot mai intensă în slujba valorilor esențiale și o încredere inalterabilă.

Dacă munca de purificare a memoriei pe care eu am inițiat-o pentru clarificarea raporturilor lui Paul Touvier cu prelații a fost apreciată de majoritatea evreilor, aceasta se datorează, poate, și faptului că avem un element comun — un anumit sens al istoriei: cert este că deosebirea este considerabilă, dar la fel e și asemănarea.

Pentru evrei, venirea lui Mesia nu se situează decît în viitor. Pentru creștini, ea se situează, de asemenea, în viitor, dar nu numai, deoarece el va reveni, la urma urmei, în pofida victoriei definitive a Paștelui asupra morții și a răului. Această similitudine nu ne poruncește, oare, să muncim împreună pentru a pregăti, în istoria noastră umană, venirea lui Mesia?

HENRI TINCO

DECESE • DECESE

În cimitirele Comunității Evreilor din București, în perioada 1-20 aprilie 1992, au fost înmuiați următorii:

Sprescu Goldina (79 de ani), Bd. Republicii nr. 103; Jurist Miron (87), str. Știrbei Vodă nr. 29; Feldher Henri (81), str. Turda nr. 127; Opincaru Avram (90), str. Belvedere nr. 13 A; Talic Iulie (90), Șos. Iancului nr. 5; Frolich Silvia (86), Bercu Feige (81), Leibovici Feige (85), Berger Alexandru (86), Mizrahi Ester (88) — Cămin „Amalia și Șof Rabin dr. Moses Rosen”; Feldman Joseph (79), str. Dristor 97-119; Moscovici Aaron (85), Intr. Traian Demetrescu nr. 10; Slaier Iancu (82), Șos. Colentina nr. 3 A; Stainhorn Tauba (69), Aleea Dumbrăvița nr. 2 A; Gross Avram (89), str. Izvorul Rece nr. 3; Păcurar Eva (68), Bd. Magheru nr. 35; Levy Iosif (78), str. Bădeni nr. 12; Kasztner Eszter (89), Cămin „Martin Băluș”; Coltan Vera (78), str. Măgurea nr. 39; Cogan Alexandru (84), str. Maria Rosetti nr. 32; Moscovici Mina (82), str. Drumul Taberei nr. 9.

Cu adîncă durere și nemărginit regret, Eleonora Brauch și ing. Iosif Kaufman anunță moartea bunului prieten GROS AVRAM, decedat la 13 Nisan 5752.

Inhumarea a avut loc la Cimitirul din Șos. Giurgiului.

Omenie

Sint cunoscute faptele de mare omenie ale regretatului dr. Traian Popovici, care, în calitate de primar al orașului Cernăuți, a salvat de la deportare evreii din acest oraș, nesocotind astfel un ordin al guvernului antonescian, riscîndu-și, implicit, libertatea sau chiar viața.

În sprîjinul ideii cuprinse în titlul de mai sus, publicăm o declarație dată la 6 august 1942 de dr. Dori Popovici, fost ministru al Bucovinei, din care rezultă că sub regimul austriac, deci înainte de 1918, evreul Iacob Hilsenrad, pe atunci director pe lângă Primăria orașului Cernăuți, „a salvat, datorită atitudinii sale totdeauna fermă și hotărîtă, prin care și-a expus, nu o dată, situația sa personală, foarte mulți intelectuali români, luptători naționaliști, (...) de sălbăticele persecuțiuni ale regimului austriac”.

Reproducerea documentului respectă în parte, ortografia originalului.

DECLARAȚIE

Subsemnatul, Dr. DORI POPOVICI, fost Ministru Bucovinei, cu domiciliu în Cernăuți, strada I. Flondor No. 24, confirm prin prezenta, că DI IACOB HILSENRAD, descendent dintr-o familie veche și onorabilă din orașul SUCEAVA, fost Director pe lângă Primăria acestui oraș, prin decurs de peste 30 de ani, actualmente pensionar, a fost sub regimul austriac, unul dintre cei mai loiali, corecți și binevoitori funcționari publici, față de elementul Românesc, pentru care fapt DSA a fost decorat sub stăpînire Românească cu ordinul „CORONA ROMÂNIEI” în gradul de cavalier.

În afară că DSA a contribuit, în calitatea sa de mai sus, în modul cel mai zelos, cu toate puterile sale, la promovarea diferitelor instituții naționale Românești, culturale și sociale, conduse prin zeci de ani de zile, de răposatul meu frate, Dr. EUSEBIE POPOVICI, fost Vice-Președinte al Camerii Deputaților și Primar al orașului SUCEAVA, a căruia sentimente naționale sunt prea bine cunoscute, DI IACOB HILSENRAD și-a câștigat merite deosebite și prin faptul că a salvat, datorită atitudinii sale, totdeauna fermă și hotărîtă, prin care și-a expus nu o dată, situația sa personală, foarte mulți intelectuali Români, luptători naționaliști, dintre cari și pe subsemnatul, de sălbăticele persecuțiuni ale regimului austriac, din care cauză, DSA s-a bucurat și s-a bucură dimpreună cu întreaga sa familie, cu fratele său Dr. SIMON HILSENRAD, fost Consilier de tribunal și cu fratele său CAROL HILSENRAD, fost Președinte de Tribunal, de cele mai frumoase simpatii în cercurile Românești.

Drept dovadă urmează semnătura mea personală:

DORI POPOVICI
fost Ministru

CRIMINALI DE RAZBOI

În urma unei susținute activități de demascare a criminalilor naziști, dl Serge Klarsfeld, cunoscut avocat evreu, a fost în măsură să dea referințe cu privire la activitatea lui René Bousquet, slugă a fostului regim din Vichy, spre a fi trimis în judecată pentru crime împotriva umanității. Acest odios criminal se face vinovat de arestarea copiilor evrei de către poliția franceză și predarea lor naziștilor, care i-au deportat în lagărele morții. Această acțiune criminală a poliției franceze, a regimului de la Vichy a fost comisă, deși ocupanții naziști, în acel moment, nu o ceruseră.

NEONAZIST DEMASCAT

Ernst Zendel, un neonazist german, cu domiciliu în Canada, a fost condamnat la șase zile închisoare și o amendă de 30.000 de dolari S.U.A., de către o instanță judecătorească din München, pentru distribuirea de materiale neonaziste. În anul 1988, el a mai fost condamnat, în Canada, la 9 luni închisoare, pentru distribuirea unui pamflet intitulat „Au murit șase milioane?”. Al cărui autor, Richard Verrall, este un ideolog al partidului Frontul Național din Anglia.

Pioasă aducere aminte a dragilor noștri părinți BRUCAR MENDEL și HAVA (Tifolă), din Birlad, la împlinirea a 15 ani și, respectiv, 12 ani de la deces. Ludith, Florian și Nana.

La 20 mai se împlinesc trei ani de zăbucium și dor de la dureroasa despărțire de scumpa și iubită mea soră TERNER CAROLINA, născută Faighelis, biochimistă, Iași. Lacrimi nesfîrșite. Veșnică amintire.

Cu aceeași nestînsă durere, soția, împreună cu întreaga familie amintesc că, la 12 mai, s-au împlinit trei ani de la decesul dragului lor FRIDENTAL ISAC, din Iași. Fie-i amintirea binecuvîntată!

Familia Lazarovici Mero, din Bacău, anunță împlinirea a doi ani, la 29 mai 1992, de la încetarea din viață a scumpului lor FROIM SEGAL, Hirlău-Natania. Veșnic vei rămîne în inimile noastre!

Cuvîntarea Eminenței Sale

(Urmare din p. 1)

privirile; Sion și Ierusalim reprezintă noțiunea de „Kedușă” — „Sfințenie” în spațiul acestei lumi. Pământul făgăduinței făcute de Creator părinților noștri, Avraham, Itzhac și Iacov, reprezintă nepotolitul nostru dor de „Sfințenie”, de perfecțiune. Durerea căderii Ierusalimului, dolul după Celata Sfiată a făcut ca pentru noi nici o bucurie să nu fie întreagă.

În campania din Rusia, Napoleon a trecut cu grenadierii săi printr-un ștetil, în seara dolului nostru pentru Ierusalim, seara de Tisa Beav. S-au perindat înaintea sa bordeie-sinagogi, în care a văzut oameni tineri și bătrâni, bărbați și femei, așezați la pământ, jelind și plîngînd deznădăjduiți. Împăratul a trimis aghiotantului să vadă ce s-a întâmplat. Ofițerul s-a întors și a raportat: „Oamenii jălesc Templul care le-a fost ors”. „Cînd?” — a întrebat Napoleon. „Sînt vreo 1800 de ani de atunci!” — răspunde aghiotantul. „Unde se află acest Templu? Pe aici, prin apropiere?” — întreabă Napoleon. „Nu. Departe, la multe mii de leghe”. „Acum înțeleg — exclamă împăratul — puterea de rezistență a acestui popor evreu. Un popor care știe să plîngă 1800 de ani pierderea unui lăcaș sfințit de peste mări și țări, un astfel de popor nu poate pieri...”

Ultimile cuvinte ale lui Hitler, în jurnalul lăsat în catacomba unde și-a găsit sfîrșitul, au fost: „Nu vă lăsați pînă nu va fi ucis ultimul evreu”. El, ca toți tiranii istoriei, ne-a voit pieirea, fiindcă noi am adus în lume o ideologie care nu suportă tiranii. Iar el, călăii, au adus o ideologie care infectează popoare, care aduce prejudicii popoarelor lor. Pe Arcul lui Titus de la Roma apare în basorelief un car de luptă, tras de sclavi evrei înălțați, purtînd o menora captivă din Templul Ierusalimului. Dedicat subit există o inscripție: „Iudea victă” — „Iudea învinsă”. Dușmanii noștri au crezut că prin nimicirea zidurilor au putut nimici sufletul unui popor, au putut nimici învățătura Torei. Dușmanii noștri din toate timpurile n-au învățat nimic. Noi am născut ca spiritul Sionului să revie. Credința noastră este că toți oamenii vor îmbrățișa nobilele idealuri ale profetilor. Și fiecare evreu, oriunde s-ar afla în Răspîndire, se scula în miez de noapte și spunea rugăciunea pentru renașterea lui Eretz Israel.

Îmi amintesc că tatăl meu, binecuvîntat fie-i amintirea, avea un sertar la biroul lui pe care-l ținea închis. Era un om tinăr, avea 40 de ani, și ținea acolo o mină de pămînt din Tara Sfință, pentru ca, atunci cînd va muri, să i se presare pe mormînt această țărînă sfință. Și multumesc lui Dumnezeu pentru că mi-a ajutat ca, în plină teroare dezlănțuită împotriva sionismului, în 1951, să i duc, să-i răpesc sicriul cu rămășițele pămîntului, să-l aduc să odihnească în Tara Sfință.

De la căderea Ierusalimului, așadar, nici o bucurie nu ne-a fost întreagă. În mijlocul Sederului se mîncă un ou fier, simbolul dolului. Și la suprema bucurie omenească, la nuntă, se sînghe o farfurie: să ne amintim și să nu uităm nicodată nimicirea Ierusalimului.

Sintem ultima generație a catastrofei. Dar avem un balsam: sintem și prima generație a mîntuirii: avem o țară cu care ne mindrim; o țară în care nu mai putem fi acuzați că sintem evrei comunisti, că sintem evrei cămătari; o țară unde sintem propriii noștri stăpîni.

După Holocaust, nimeni n-a putut refuza recunoașterea drepturilor noastre asupra Eretz Israelului. Drepturi? Sorghinta acestor drepturi? Actul nostru de proprietate? Deschideți multimele „Carte a Cărilor”, răsfoiți filele Bibliei și le veți găsi.

De atunci, de cînd David, bardul iudaismului, a întemeiat Ierusalimul și pînă în zilele noastre, nici o singură zi n-a încetat prezența noastră pe aceste meleaguri, nu s-a oprit glasul rugăciunilor noastre pentru reînnoirea în Sion.

Deci, documente autentice sînt. Plata, plata grea s-a făcut, continuitatea avem. Ce mai lipsea ca și acest încercat popor evreu să poată, o dată pentru totdeauna, să aibă o soartă normală, ca și a celorlalte popoare, să nu mai depîndă nici de reaua voință, dar nici de bunăvoința altora, ci să-și poată duce o viață de sine stătătoare?

Iar noi, evreii din România, avem motive temeinice de mindrie la prăznuirea Zilei Independenței Statului Israel. Sintem sioniști. Acest Aron Kodesș a fost deschis în fiecare sîmbătă și s-a citit ruga pentru Israel și în timpul lui Stalin. Cum s-a făcut aceasta, numai eu știu. Primul congres al evreilor sioniști, înaintea celui ținut la Basel, sub auspiciile lui Theodor Herzl, a avut loc la Focșani. Sint mindru că m-am născut

la Moinești, fiindcă printre pionierii Statului modern Israel s-au numărat și evreii din Moinești și din numărul și în general. „Prin Moinești spre Eretz Israel” — a rămas de atunci o zicală care a clasicizat mișcarea de Alia a evreilor din România. Sintem mindri că dr.-ul Karpel Lippe, din Iași, a făcut parte din prezidiul primului congres mondial al evreilor sioniști, de la Basel. Sintem mindri că printre primele colonii evreiești întemeiate acum mai bine de o sută de ani în Tara Sfință sînt două înființate de evreii din România: Roș Pina și Zihron Iacov. Sintem mindri că sintem comunitatea evreiască ce a dat cel mai mare număr de olim. Noi n-am fugit de aici. Sintem mindri că pînă și imnul „Hatikva” a fost scris aici, în România. Am făcut Alia. 400.000 de evrei din România, adică 97% din populația evreiască a României, au plecat în Israel în anii grei, de cruntă teroare împotriva sionismului. Noi, evreii din România, ne aflăm printre constructorii lui Eretz Israel.

Îi evocăm, azi, nu doar pe cei ce și-au dat viața Al Kiduș Hașem, în Holocaust, și pe cei care au murit ca viteji în războaiele de independență și de apărare ale Israelului. Îi evocăm și pe cei care au murit la Buenos Aires. Aceștia, cei din Israel, din Buenos Aires, au murit cu fruntea sus. Ei au știut pentru ce mor. Iată de ce pericopa „Kedușim” — „Sfinți” este urmată de lectura cuvîntelor profetului păstor Amos din Tekoa, care exprimă viziunea reînnoirii în Tara Sfință: „Voi întoarce pe captivii din poporul meu Israel și ei vor recădea orașe pustite și le vor locui, vor planta vii și le vor bea vinul, vor sădi grădini și le vor minca fructele și îi voi sădi în pămîntul lor și nicînd nu vor mai putea fi clintîți de pe al lor pămînt, pe care Eu l-am dat lor — grăit-a Domnul Dumnezeu”.

Aceștea sînt zilele pe care le trăim azi. Sintem plini de bucurie pentru dezvoltarea relațiilor dintre România și Israel. Știm să fim devotați ambelor noastre patrii. Iubim țara în care ne-am născut, am crescut, ne-am format personalitatea; țara care ne-a dat posibilitatea de a face Alia. Nu facem altceva decît să îndeplinim îndemnul lui Irmiah: „Să doriți binele cetății în care locuiți, pentru că binele ei este și binele vostru”. Noi nu susținem că sintem Herrenvolk, popor ales. Dacă am fost aleși, am fost aleși pentru suferință. Vrem să avem și noi un loc sub soare. Iubim Eretz Israel, „căci din Sion a pornit Toră, din Sion a pornit cuvîntul Domnului”. Fie ca această Carte, acest act de proprietate al nostru asupra Țării Sfințe, să se contopască de-a pururi cu sufletele noastre, ale fiilor poporului Torei. Fie ca bunul Dumnezeu să dăruiască pace în Israel și pace în lume. Amen.

Cît de deosebit este iudaismul de celelalte religii o dovedește și faptul că evreii au fost deseori acuzați de ateism. „Pentru Apion, evreii sînt pur și simplu atești și chiar sub această denumire apare, într-o anumită epocă a legislației romane, crima de „iudaism”¹, precizează Théodore Reinach. „În același an — notează Dion Cassius, referindu-se la 95 e.m. — Domitian a condamnat la moarte multe persoane, între alții și pe consulul Flavius Clemens, cu toate că acesta se însurase cu una din rudele sale, Flavia Domitilla. Amîndoi au fost acuzați de „ateism”, acuzație care a dus la condamnarea multor altor persoane antrenate de obiceiurile evreilor...”². Era greu de conceput, pentru unii, o religie în care Dumnezeu n-are chip și se află totdeauna în contact nemijlocit cu fiecare om.

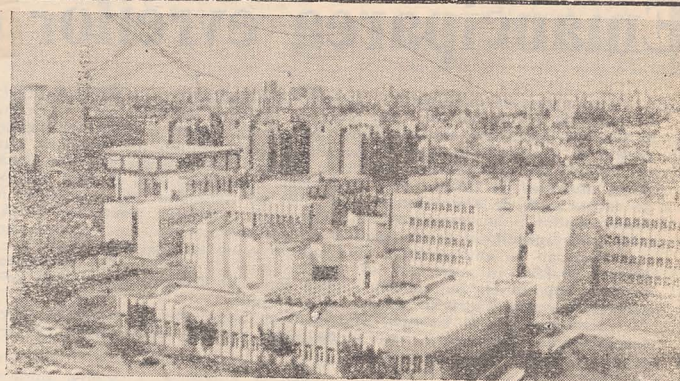
Însă, dacă iudaismul este umanist, umanismul nu se reduce la iudaism. La dezvoltarea umanismului au mai contribuit cultura elină, cea latină și genul națiunilor moderne. Din sinteza iudaismului cu elenismul a ieșit Philon din Alexandria, din împletirea iudaismului cu raționalismul francez a apărut Henri Bergson, iar înființarea iudaismului cu sentimentul românesc al pămîntului a dat naștere lui C. Dobrogeanu-Gherea.

Philon a încercat să raționalizeze credința, să sintetizeze teologia iudaică și logica grecească, să împace Biblia cu Platon. „Philon este primul — scrie filozoful catolic Jacques Chevalier — care a împins atît de departe și atît de metodic, printr-o încercare de sinteză a filozofiei grecești cu teologia iudaică, elaborarea bazelor raționale ale credinței și interpretarea filozofică a adevărurilor revelate care depășesc rațiunea...”³. În concepția lui Philon, logოსul abstract al

greșilor luminează logოსul activ al evreilor.

Dacă într-un moment al istoriei în care omeneirea continua să urce de la trăire la gîndire Philon a înțeles importanța rațiunii în dezvoltarea vieții sociale și individuale, Henri Bergson, în totil pozitivismului, al pragmatismului și al scientismului, a încercat să contracareze schematicismul intelectului printr-o filozofie a vieții, a devenirii, a intuiției. Opunîndu-se timpului spațializat al industriei, printr-o filozofie a „duratei”, Bergson a fost silit să devină unul din cei mai mari scriitori ai secolului nostru — laureat al Premiului Nobel pentru literatură pe anul 1928 —, deoarece stilul „este un refuz îndrîjit, plastic rațional, care nu îngăduie nici o odihnă și constrînge gîndirea la mișcare”⁴. Printr-un stil de o deosebită claritate și expresivitate, Bergson a reușit să evite stagnarea ideilor în platitudini și să unească distincția carteziană a judecăților cu sentimentul evreiesc al timpului, al devenirii, al mișcării.

Intr-o țară subdezvoltată, cum era România la sfîrșitul secolului trecut, C. Dobrogeanu-Gherea a izbutit să împletească sentimentul evreiesc al timpului și al istoriei cu sentimentul românesc al spațiului și al țării. Nici un marxist n-a înțeles atît de bine și de profund ca Dobrogeanu-Gherea rolul țărînimii și al națiunilor în dezvoltarea societății contemporane. Numai iubirea lui adîncă pentru acest popor care l-a adoptat poate să explice de ce se simțea mai aproape de Coșbuc, poetul țărînimii, decît de Eminescu, poetul individualismului romantic. „Coșbuc — scria Gherea — nu va ajunge la acea putere de analiză sufletească, de exprimare a adîncilor patimi omenești, la care ajunge Eminescu; dar în această exprimare poate adăuga

Universitatea „Bar Ilan”

Di Șef Rabin dr. Moses Rosen- Doctor Honoris Causa al Universității „Bar Ilan”

STIMATULUI ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN — ROMANIA

Sîmte dle Șef Rabin Rosen,

Am onoarea să vă înștiințez că Senatul Universității „Bar Ilan” a hotărît, în ședința sa din 17.IV.1992, să vă acorde titlul de Doctor Honoris Causa. Titlul vi se acordă în semn de apreciere și respect, pentru activitatea Dvs. publică în slujba poporului evreu și a sfinței noastre Tora. Sper că ne veți onora cu acordul. Dvs. de a accepta acest titlu. După ce vom primi acest acord, vă vom comunica data ceremoniei.

Prof. ZVI ARAD
rector și președinte al Universității „Bar Ilan”

*

CABINETUL PRIMULUI MINISTRU — IERUSALIM

DLUI PROF. ZVI ARAD
PREȘEDINTELE EXECUTIV ȘI
RECTORUL UNIVERSITĂȚII „BAR ILAN”
RAMAT GAN

Dr. Iosef Govrin a semnat, împreună cu mine, scrisoarea d-sale către dvs., din ziua de 28 Adar Alef 5752, pentru problema în cauză. Îmi permit să mă asociez d-sale din motivele enumerate acolo.

Mai pot adăuga la aceasta un punct de vedere personal: îl cunosc de multă vreme pe Șef Rabinul Rosen și activitatea sa. Recunoașterea simbolică a existenței acum, la împlinirea vârstei de 80 de ani, va fi de genul „să nu diminuezi nimic din ceea ce se cuvine în onoarea cuiva”, mai ales fiind vorba de titlul Universității „Bar Ilan”, în care a fost înființată o catedră purtînd numele d-sale.

Consider că aceste cuvinte ale mele cuprind și punctul de vedere pozitiv și de recunoștință al șefului guvernului.

Cu respect,
ss. ELIAKIM RUBINSTEIN

APORTUL IUDAISMULUI

greșilor luminează logოსul activ al evreilor.

Dacă într-un moment al istoriei în care omeneirea continua să urce de la trăire la gîndire Philon a înțeles importanța rațiunii în dezvoltarea vieții sociale și individuale, Henri Bergson, în totil pozitivismului, al pragmatismului și al scientismului, a încercat să contracareze schematicismul intelectului printr-o filozofie a vieții, a devenirii, a intuiției. Opunîndu-se timpului spațializat al industriei, printr-o filozofie a „duratei”, Bergson a fost silit să devină unul din cei mai mari scriitori ai secolului nostru — laureat al Premiului Nobel pentru literatură pe anul 1928 —, deoarece stilul „este un refuz îndrîjit, plastic rațional, care nu îngăduie nici o odihnă și constrînge gîndirea la mișcare”⁴. Printr-un stil de o deosebită claritate și expresivitate, Bergson a reușit să evite stagnarea ideilor în platitudini și să unească distincția carteziană a judecăților cu sentimentul evreiesc al timpului, al devenirii, al mișcării.

Intr-o țară subdezvoltată, cum era România la sfîrșitul secolului trecut, C. Dobrogeanu-Gherea a izbutit să împletească sentimentul evreiesc al timpului și al istoriei cu sentimentul românesc al spațiului și al țării. Nici un marxist n-a înțeles atît de bine și de profund ca Dobrogeanu-Gherea rolul țărînimii și al națiunilor în dezvoltarea societății contemporane. Numai iubirea lui adîncă pentru acest popor care l-a adoptat poate să explice de ce se simțea mai aproape de Coșbuc, poetul țărînimii, decît de Eminescu, poetul individualismului romantic. „Coșbuc — scria Gherea — nu va ajunge la acea putere de analiză sufletească, de exprimare a adîncilor patimi omenești, la care ajunge Eminescu; dar în această exprimare poate adăuga

un element de putere bărbătească, element care lipsește mai ales eminescienilor. Coșbuc nu va ajunge la acea finețe și rafinare de exprimare a propriei dureri, dar în schimb poate fi mai altruist, exprînd prin și cu propria lui durere durerea altora, durerea socială”⁵. Sentimentul înnoitor al devenirii evită stagnarea, iar sentimentul conservator al tradiției asigură continuitatea. În concepția sa despre lume, Gherea a demonstrat încă o dată că de rodnică este sinteza dintre universalism și specific național.

Așadar, iudaismul, în care cuvîntul are un rol decisiv, nu a rămas izolat de culturile europene, ci a devenit parte integrantă a lor. Chiar și în domeniul limbii — nu numai al lingvisticii — evreii și-au adus contribuția, uneori tocmai datorită distanței creatoare față de a doua limbă. „Lipsa cunoașterii organice, instinctive a limbii — scria E. Lovinescu — odată cu defectul imprecizunii, dă și posibilitatea adevăratei talente de a evada din rutină și din tradiție pentru a se avînta în creație verbală, a cărei originalitate și spontaneitate presupunesc eventuale alterări de înțeles”⁶. Contactul iudaismului cu celelalte culturi a fost totdeauna fecund.

HENRI WALD

¹ Théodore Reinach, *Textes d'auteurs grecs et romains relatifs au judaïsme*, 1963, Georg Olms, Hildesheim, p. XI.

² *Ibidem*, p. 195—196.

³ Jacques Chevalier, *Histoire de la pensée*, I, Paris, Flammarion, 1955, p. 554.

⁴ Jeanne Hersch, *L'obstacle du langage*. In Henri Bergson, Ed. A la Baconnière, Neuchâtel, p. 217.

⁵ I. Gherea, *Studii critice*, III, București, 1926, p. 409.

⁶ E. Lovinescu, *Memorii*, II, Craiova, 1931, p. 149.

Emanciparea evreilor din România

La o recentă emisiune TV, consacrată minorităților, dl Mihai Tatulici, în prezența invitaților săi, între care se numărau istoricul Dan Berindei și Thomas Kleininger, de la Editura „Humanitas”, deplora faptul că lipsesc cărțile de referință, pe care să nu putem bizui opiniile în probleme atât de actuale și controversate, ca aceea privind minoritățile. Am fost însă mirat mai ales de tăcerea dlui Kleininger, care trebuie să fi știut măcar de cartea prof. dr. Carol Iancu „Les Juifs en Roumanie. De l'exclusion à l'émancipation”, de vreme ce domnia sa întâi a aprobat traducerea cărții, apoi s-a răzgândit, când din motive de oportunitate (să nu-i speriem pe neștiutori sau pe antisemiți?!), când sub binecuvântate pretexte financiare. Editura preferă, în acest caz, să publice cărți de judaism sau de istoria evreilor, importante, dar „neutre”, adică fără implicații în actualitatea românească, contrar curajului cu care ne-a obișnuit.

Prin urmare, dl Tatulici, evident, bine intenționat, îi zorea pe istorici să umple niște lacune, care se dovedesc, până la urmă, lacune cu caracter informațional!

Cel puțin istoricii trebuie să știe, acum, când am ieșit din izolare și de sub regimul nefast al cenzurii, că prof. dr. Carol Iancu, originar din România, director la „Centre de Recherches et d'Études Juives et Hébraïques”, de la Universitatea din Montpellier, a publicat a treia carte consacrată evreilor din România.

Sarcina plăcută a prezentării ultimei sale lucrări privind etapa hotărâtoare a emancipării (1913—1919) ne este ușurată de prefațatorul cărții, dl Charles Olivier Carbonell, directorul Centrului de studii și cercetări de istorie și istoriografie de la Universitatea din Montpellier, care i-a subliniat meritele excepționale, dar, mai ales, de autorul însuși, prin introducerea și concluziile lucrării, trăsând ja-loanele principale ale cercetării și ale rezultatelor ei.

Dl Carbonell afirmă în prefață că studiul lui Carol Iancu ilustrează aforismul lui Benedetto Croce: „Întreaga istorie este istorie contemporană”, deoarece prezentul este confruntat, în mod dramatic, cu probleme vechi sau chiar cu noi strigoi — de pildă, cu resurecția antisemitismului. Greaua ipotecă ne conduce către un trecut nu prea îndepărtat, deoarece România a fost ultimul stat din Europa care a acordat evreilor „săi” emanciparea (fără acest feed-back totul ar fi poate de neînțeles, ar părea o fractură, un accident, o diversiune ocazională), iar prețul acestei emancipări dificile și, mai ales, modul în care a fost ea obținută ar trebui cunoscut.

Chiar din introducere, autorul ne previne de ce a ales cele două date: 1913 și 1919. E vorba de „doi poli” care delimitează o perioadă-cheie a istoriei României ca și a emancipării evreilor, atât politic, cât și mai ales, juridic.

Prima dată reținută, respectiv 1913, este anul afirmării unei identități naționale românești, în contextul cristalizării și exacerbarii naționalismelor balcanice. Căci, spre deosebire de Congresul de la Berlin din 1878, când România, potrivit expresiei poetului și diplomatului Vasile Alecsandri, reprezenta doar un „pitic politic”, când marile puteri și-au impus legile lor, la Conferința de pace de la București, din 1913, România devine arbitru și purtător de cuvânt al unui anumit consens balcanic, creștin, bazat pe prăbușirea Imperiului otoman. Problemele minorității evreiești din România sînt abordate, cu precădere, sub un unghi de vedere internațional. Dacă la Berlin recunoașterea independenței României a fost condiționată de acordarea egalității în drepturi locuitorilor de religie mozaică, la București, unde aceasta ar fi putut fi soluționată definitiv, s-a soldat însă cu un eșec. Au trebuit să treacă șase ani, anii teribili ai războiului și tratative anevoioase, să aibă loc Conferința de pace de la Paris (ce consacra nașterea României Mari, Transilvania, Bucovina și Basarabia revenind la patria-mamă), pentru ca, în sfîrșit, să se perfecțeze juridic emanciparea evreilor, printr-un tratat stabilit între marile puteri și guvernul român.

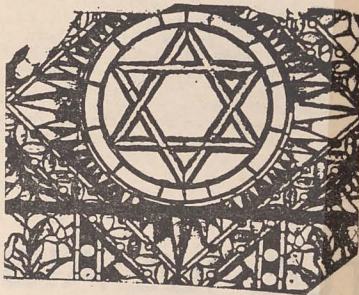
Cercetătorul a urmărit să clarifice definitiv ultima etapă a procesului de emancipare; emanciparea a fost rodul voinței conducătorilor români, care se străduiau să o considere totuși o problemă pur internă, sau a fost ea impusă de marile puteri? Mișcarea internă a procesului este urmărită pas cu pas, prin studierea decretelor-legi de emancipare și a reglementărilor lor.

Prima parte a lucrării, intitulată: „Condiția evreilor din România (1913—1918)”, și-a propus să răspundă la următoarele întrebări: care au fost geneză-problemei evreiești în România înainte de 1913 și locul ei în diplomația europeană? Care a fost rezultatul intervențiilor occidentale (Luzzatti, Clemenceau) în favoarea evreilor români, cu prilejul războaielor balcanice? Cum a evoluat situația evreilor în timpul războiului mondial și cum au participat ei la luptele pentru edificarea României Mari?

Mai întâi, autorul pune în evidență specificitatea situației evreilor români, lipsiți de drepturi, de-a lungul întregului secol al XIX-lea și în ajunul răz-

boaielor balcanice. Creșterea numerică, prin imigrare, precum și aceea a importanței economice a evreilor neliniștesc burgeoisia națională română, care, în fața concurenței, se inspiră din modelul tarist, făcînd „problema evrească” insolubilă, începînd din 1866, când articolul 7 al Constituției stipulează că „doar străinii de rit creștin pot obține calitatea de român”, accesul la cetățenie fiind de-blocat pentru evrei doar în cazul bo-telului. Esența problemei e rezumată în-tr-o frază: „creșterea rolului economic al evreilor coincide cu deșteptarea naționalismului român în secolul al XIX-lea, și nu e nevoie de nici o investigație de psihologie socială pentru a afirma că simultaneitatea celor două fenomene a creat climatul propice apariției unei ade-vărate «probleme evreiești»”.

Grație intervențiilor organizațiilor e-vreiești occidentale și, îndeosebi, demer-surilor lui Crémieux și Bleichröder, Con-gresul de la Berlin, consecință a răz-boiului ruso-româno-turc, de la 1877, con-firmă independența României, subord-nînd însă recunoașterea de către marile puteri acordării drepturilor civile și po-litice evreilor. După doi ani de tergiversă-ri, parlamentul țării permite oricărui „străin” (nu doar creștin) să devină cetă-țean român, dar, în locul unei emanci-pări colective (reclamată de art. 44 al Tratatului de la Berlin), noul articol 7 enunță doar principiul naturalizării in-dividuale a evreilor, cu circumstanța agravată de a fi socotiți acum „străini ne-supuși unei puteri străine”, adică „apa-trizi”.

Chiar în aceste condiții, marile puteri sfîrșesc prin a recunoaște independența României, din cauza presiunilor exercitate de Bismarck, care renunță la cererea anterioară de emancipare globală a evreilor, în schimbul unei tranzacții oneroase, favorabilă unei firme germane de construire de căi ferate, salvată astfel de la faliment, ceea ce a și deschis calea dependenței financiare a țării față de Germania. Franța, în schimb, a criticat sistemul naturalizării individuale, făcînd presiuni în direcția emancipării tuturor evreilor.

Practic, cu excepția combatanților din Războiul de Independență din 1877, naturalizați în bloc între 1879 și 1913, deci în decurs de 34 de ani, mai puțin de două mii de evrei s-au putut bucura de drepturile făgăduite.

Profesînd un antisemitism sistematic, guvernul epocii au interzis evreilor accesul la magistratură, învățămînt, administrație, servicii publice, fără a fi scutiți însă de serviciul militar, dar neputînd ajunge ofițeri. După război, în pofida speranțelor cu privire la drepturi, promisiunile au fost uitate, iar o întreagă campanie de presă, orchestrată de Liga Culturală, s-a opus celor mai neînsenate concesi.

O corespondență, pînă acum inedită, purtată între liderii iudaismului, atestă faptul că aceștia nu puteau conta pe sprijinul guvernanților noștri. Discriminările, arestările, hărțuirile, expulzările, abuzurile de tot soiul nu i-au împiedicat însă pe evrei să participe cu elan pa-triotic la Războiul de Reîntregire a Țării, ca și la războaiele precedente, de la 1877 și 1913. Tabele comparative ale com-batanților, evrei și români, morți, răniți, dispăruți și decorați reproduse în cuprin-

sul cărții atestă aportul evreiesc, semnificativ, la războaiele neamului.

Dar Carol Iancu nu se mărginește la date statistice, ci schitează și climatul psihologic al angajamentului lor, reflectat în literatură. Se evidențiază, astfel, drama existențială a lui Ițic Ștrul, eroul lui Liviu Rebreanu, care, preferînd să se sinucidă, în *no man's land*, decît să dezerteze, demonstrează drama unui alogen „indezirabil”, în pofida loialității sale. Injustiția și discriminările la adresa combatanților evrei sînt dezvaluite și prin cartea-document a lui Horia Carp, omul care a salvat de la uitare niște în-tîmplări adevărate („Din vremuri de ur-gie”, București, 1924), „pentru ca cerce-tătorul de mine să nu depindă doar de sursele calomniei”.

În a doua parte a cărții, intitulată: „Emanciparea evreilor români (1918—1919)”, Carol Iancu a abordat, simultan, lupta evreilor români și aceea a organizațiilor evreiești occidentale, în vederea obține-rii egalității în drepturi. În acest seg-ment, autorul răspunde la întrebarea dacă egalitatea confesiunilor religioase din România a decurs dintr-o politică libe-rală a Germaniei și Austro-Ungariei sau a fost consecința demersurilor de culise din partea evreimii din aceste țări (mai ales din Germania) și care a fost semnifi-ficația exactă a legii Marghiloman. Aflăm acum jocurile subtile ale diploma-ției, între „interesele naționale” (iar aici lucrurile sînt nuanțate, fiind vorba de partide cu orientări diferite) și interesele altor puteri, care își găsesc în Carol Iancu „un cronicar răbdător și prob” (Carbo-nell), care nu se lasă antrenat de pasiuni, un cercetător onest.

Depășînd cadrul limitat, evreiesc, car-tea devine o dezbateră mai largă asupra minorităților, ceea ce sporește interesul lucrării. Aceasta și pentru faptul că la Conferința de la Paris (1919) s-a impus conceptul juridic de drepturi ale minori-tăților, ca urmare a destrămării imperi-ilor rus, german, austriac și otoman, precum și a unei noi împărțiri terito-riale a Europei și a Orientului Mijlociu.

Teza lui Carol Iancu, bazată pe ana-liza riguroasă a documentelor, potrivit căreia tratatele minorităților, apărînd drepturile acestora, au fost „o invenție evrească” o considerăm o contribuție de prim ordin! Ideea nu decurge de la sine, cum crezuse, la începutul cercetării, în-suși autorul, ci a avut un caracter pre-meditat, căci delegații evrei la Confe-rința de pace n-au vrut să singularizeze condiția evrească și au făcut propuneri asigurînd drepturile tuturor minorită-ților. Prin urmare, Conferința de la Paris a statuat — pe lângă principiul naționa-lităților — și pe acela al drepturilor minorităților, preluat apoi și de Socie-tatea Națiunilor.

Din perspectivă internă, după războiul mondial, problema evrească intră în-tr-o fază decisivă. Se creează, în sfîrșit, un curent favorabil emancipării evreilor, în cadrul diferitelor tendințe politice, mai ales printre socialiști. Această evo-luție a fost favorizată de activitatea Uniunii Evreilor Pămînteni (U.E.P.), condusă cu abnegație de Adolf Stern, al cărui rol e subliniat cu grijă.

Cercetătorul analizează, pentru prima oară, rolul eminent jucat în Elvetia de Saniel Labin, secretar general al U.E.P., în informarea factorilor politici occiden-tali asupra evoluției problemei evreiești

în țara noastră. Odată cu deschiderea Conferinței de pace de la Paris, o altă personalitate remarcabilă avea să con-tinue misiunea lui Labin: Wilhelm Fil-derman, doctor în drept la Sorbona și vicepreședinte al U.E.P. În redactarea documentelor juridice privind chestiunea evreilor români, supuși diplomaților la Paris, Filderman a avut un cuvînt ho-tărîtor. De aportul strălucitului nostru jurist aveau să beneficieze, cum s-a vă-zut, nu doar coreligionarii săi, ci și nu-meroase alte minorități, în noua Europă postbelică. Guvernul român s-a văzut sil-it să accepte, în 1919, ceea ce refuzase în 1878, de această dată recunoașterea României Mari fiind condiționată expres de acordarea cetățeniei tuturor evreilor, ca și de asigurarea drepturilor minorita-ților. Această din urmă măsură este privită de autor și ca un simptom al evoluției opiniei publice evreiești, în sen-sul că „dacă asimilarea a putut fi con-siderată ca piatra de încercare a eman-ci-pării, pentru cazul României, neeman-ci-parea a întărit sentimentul național e-vreiesc”. Avînd nevoie de susținerea ma-rilor puteri, îndeosebi a Franței, Româ-nia, în noile sale frontiere, sfîrșește prin a ratifica tratatul minorităților. Deși în progres față de legea Marghiloman, de-cretul-legi Brătianu, încă restrictiv, con-tinuă să fie aplicat pînă în 1923.

Autorul lucrării „L'Emancipation des Juifs de Roumanie (1913—1919)” ne oferă, într-o frază, concluzia și esența remarcabi-lului său studiu: „departe de a con-firma opinia istoriografiei tradiționale, potrivit căreia emanciparea evreilor români, considerată ca o problemă româ-nească internă, ar fi fost opera guver-naților români, rezultă că aceasta a fost impusă prin voința puterilor, mai ales de Franța. Ea se datorează, în mare măsură, solidarității iudaismului occi-dental emancipat cu coreligionarii din România, ale căror interese au fost apă-rate de conducătorii lor de elită (Stern, Labin, Filderman, Braunstein), atît în țară, cît și în străinătate”. Mai trebuie relevat paradoxul că evreii din România, deveniți, în sfîrșit, evrei români, n-au putut să se bucure decît în mod im-perfect, incomplet și dificil de dreptu-riile pe care lupta lor pentru edificarea României moderne le-ar fi meritat. Guvernul vremii a parafat, într-adevăr, tratatul minorităților. Va fi și hotărî să-i aplice clauzele? Răspunsul la a-ceastă întrebare importantă ni-l va da Carol Iancu în viitoarea sa lucrare, care va vedea lumina tiparului încă în acest an, sub titlul: „Les Juifs en Roumanie (1919—1938). De l'Emancipation à la marginalisation”.

O așteptăm cu un mare și justificat interes!

ȚICU GOLDSTEIN

Offerim aici toate titlurile cărților apă-ru-te pe teme evreo-române:

1. Carol Iancu, *Les Juifs en Roumanie (1866—1919). De l'exclusion à l'émancipation*. Editions de l'Université de Provence, 1978.
2. Carol Iancu Bleichröder et Crémieux. *Le combat pour l'émancipation des Juifs de Roumanie devant le Congrès de Berlin. Correspondance inédite, 1872—1880*. Montpellier, 1985.
3. Carol Iancu, *L'Emancipation des Juifs de Roumanie (1913—1919). De l'égali-té civique aux droits de minorité: l'originalité d'un combat à partir des Guerres Balkaniques et jusqu'à la Conférence de Paix de Paris*, Mont-pellier, 1992.

Addenda la relatările despre Pesah 5752

Ne face plăcere să vă comunicăm pe această cale că — după primirea pri-melor relatări despre Sederale de la co-munități — am izbutit să obținem și prin alte filiere știri îmbucurătoare privind interesul cu care comunitățile au privit acest moment festiv din viața noastră. Reținem dintre acestea citeva.

Astfel, la Suceava s-a remarcat încă o dată contribuția activă a dlui dr. Iacob Rauch, care a fost mesader și care, cu acest prilej, merită a fi în mod deose-bit apreciat pentru că face, de ani de zile, același lucru cu competență și dăruire totală. Folosim prilejul pentru a-i aduce călduroase omagii cu ocazia îm-plirii vârstei de 85 de ani, fiind un exemplu de muncă cinstită și dăruită cu dragoste comunității sale. Conducerea F.C.E. și comunitatea suceveană îi urează și cu acest prilej anii mulți de rodnică activitate în același spirit de nobilă slu-jire a comunității evreiești, dar și a tu-turor celor care, în decursul anilor, au beneficiat de atenta îngrijire pe care, ca medic, a dat-o oricui, fără preget.

Cu privire la comunitatea din Iași, putem adăuga faptul că momentul a fost cu însuflețire subliniat de dl ing. Pincu Kaiserman, președintele comu-nității, care, printre altele, a evocat per-sonalitatea regretatului dr. Simion Cău-man, care, în decurs de atîția ani, a fost nu numai președinte al comunității, dar și mesader și, adesea, dirijor al corului de tineret, un suflet viu de evreu care a știut să trăiască intens pentru obștea sa. La Sederale de la Iași au mai ofi-ciat dnii prof. I. Schwartz Kara și de-votatul saliah tîbur H. David, manifes-tîndu-se, de asemenea, printr-o partici-pare activă numeroși membri ai comi-tetului de conducere, ca Bernard Resch, Haim Avram, av. H. Seleanu.

La Cluj-Napoca, a fost hotărîtoare ac-tivitatea mesaderului Farkas Andrei, ca și a dirijoarei E. Halmos, totul sub in-drumarea președintelui comunității, dl Iosif Weintraub.

La Constanța, în afara membrilor co-munității, au participat la prima seară de Seder dl Saul David (Israel), iar în a doua seară — un student evreu din Franța, care face parte din Asociația „Medicii fără frontiere”. Mesader a fost dl Ioachim Hecht.

UN FESTIVAL CARE ONOREAZĂ

Anul 1991 a înscris în paginile revistelor de prestigiu sfârșitul marelui Festival Israelian de Artă Evreiască de la Barbican, manifestare diversificată pe multiple planuri, evidențiind și de data aceasta potențele creatoare ale „Poporului Cărții”. Zubin Mehta, ambasadorul muzical al Israelului, a subliniat, cu această ocazie, având în vedere situația politică de atunci, în special evenimentele din Golf: „Este o decizie curajoasă a Barbicanului să găzduiască Festivalul. Mă plec în fața organizatorilor”.

Citeva numere din „Jewish Chronicle Magazine”, ne familiarizează cu evoluția acestui eveniment cultural, în etape, receptând ecurile asupra modului de organizare a festivalului israelian de artă, dar și asupra problemelor majore reflectate aici, la Centrul Barbican din Londra. Muzică, dans, pictură, diverse manifestări, expoziții reflectând probleme de natură religioasă și socială, diverse preocupări și hobby-uri, un larg evantai de manifestări ale unui popor vechi, veșnic prezent, care a sperat, a crezut că atunci când capătul unui fir se zbate,

■ Zubin Mehta

un suflet, aflat la celălalt capăt al firului, obligatoriu trebuie să reacționeze.

Este interesant faptul că, celebrând arta israeliană, festivalul a cuprins, în același timp, lucrări ale artiștilor plastici provenind din diverse țări, ca: Italia, Elveția, Olanda, Franța, Anglia, statele nord- și sud-americane, Polonia și Rusia. Fiecare secție, inclusiv cea intitulată „Artă israeliană din secolul al XX-lea”, a avut o deschidere largă datorită selecției calitative efectuate de profesorul Avram Kampf, de la Universitatea din Haifa, care a înmănușat aici lucrări ce răspund experienței lumii în general, exigențelor artistice superioare, și care reflectă, în particular, acele „teme iudaice și probleme care au marcat evenimentele erei noastre”.

Venit în Tora Sfântă în anul 1936, profesorul Avram Kampf, născut la Viena, s-a încadrat cu dăruire în viața social-culturală a Israelului. El a fondat Departamentul de Artă de la Universitatea din Haifa, în care a adăpostit lucrări care reflectă „cunoașterea Kabalei, a tradiției hasidice, realizate, în parte, într-un stil modern”.

Din mulțimea artiștilor plastici — pictori și sculptori — găzduiți la Barbican, în săli — în aer liber, au atras atenția, în domeniul picturii — sculpturii, prezente israeliene ca: Josef Herman, Menashe Kadishman, Jonas Stern.

Pictorul Josef Herman, născut la Varșovia, a prezentat aici „Omăgiu Revoluției Ghetoului din Varșovia” — un strigăt împotriva injustiției — și „Portretul tatălui meu”, sugerând astfel momente biografice cu toate că din mărturisirile sale aflăm că trecutul evreiesc se reflectă în opera sa „mai puțin decât ar fi dorit”.

Este interesant faptul că Menashe Kadishman, sabră din părinți ruși, care și-a desăvârșit educația artistică la Londra, lucrând cu Anthony Caro, a expus aici, printre alte lucrări, „Sacrificiul lui Isaac”.

„Simbolizând o parte din biografia sa și a generației sale și, mărturisire, „poate să fie chiar biografia copiilor mei, după mine”, nevinovăția lui Isaac fiind un strigăt împotriva injustiției din întreaga lume. Tot aici expune pictura speranței și a dragostei datătoare de curaj, „Născuterea”, înscind în contextul expozițional propria afirmație: „Chiar și în război este loc pentru dragoste”. Crezul său: „Creația mea este un strigăt împotriva injustiției în Israel și în întreaga lume”. Prima galerie din Londra care i-a recunoscut talentul a fost „Annely Yuda”.

Artist al perioadei post-Holocaust, Jonas Stern a atașat un talit mototolit la un peisaj simbolizând înmormintarea „unui întreg oraș acolo” și, alături de această înfățișare, a expus, cu evident mesaj uman iudaic, opere din mediul imediat.

În sălile adiacente ale Pavilionului central au fost etalate sculpturi din fier și din alte materiale mai speciale, caracteristice varietatei arte israeliene: creații din hirtie, ale lui Ishaihu Gabai; obiecte din fier, ale lui Uri Hofti — „simbolizând unele pe care le reclamă pământul Israelului” —, sculpturi în ceramică și figurine suprarealiste, realizate de David Morris, membru al unui kibutz ș.a.

O viziune nouă în ornamentica tradițională iudaică — prin care timpul capătă sens aparte — aparține creatorilor Arie Ofir și Amit Shor, prin acele sfesnice, candelabre, meuzot, diverse lucrări geometrice sau tapiserii, care se găsesc, de altfel, în mai toate casele israeliene, reflectând atât influențe tradiționale, cât și moderne.

În vitrine special amenajate, au fost expuse bijuterii, obiecte de îmbrăcăminte, design textil, creații realizate cu rafinament și strălucire, vase în diverse forme și din materiale deosebite, aparținând artiștilor Varda Ben Tal, Irit Nevo, Yael Geles, Miriam Saloman și Nurit Rosen. Fără a epuiza acest subiect, având

lumii evreiești, precedind Holocaustul. „Am în mintea mea — sublinia el — povestiri folclorice evreiești, cîntece hasidice evreiești și picturile lui Chagall”, referire directă la Holocaust, moment construit în jurul cîntecului folcloric „Oif'n pripicic”; o temă de purificare și eliberare ca „un răspuns tonal la momentele anterioare” și, în faza finală, construcția Israelului modern. Această ultimă parte diferă în instrumentație și ton de celelalte trei. Șofarul înlocuiește instrumentele de percuție, „limbaul devine idiomatice, ebraica israeliană”. Aceasta explică și afirmația compozitorului: „Eu sint sabru și încerc să prezint viața Statului Israel. Am găsit că lumea culturii și a muzicii... a fost mijloc prin care am fost în măsură să îndeplinesc aceasta...”. Tot în programul muzical, celistul Miša Maiskij — cu un bogat repertoriu din Bloch și Mahler — și violonistul Yitzhak Perlman au oferit publicului interpretări magistrale.

Festivalul a cuprins și numeroase alte manifestări, ca cele speciale pentru handicapați, filme abordând probleme din trecutul Țării Sfinte sau cu subiecte contemporane, seminarii literare, științifice, reliefând astfel deschiderea acestui festival către marile probleme ce se ridică în fața Israelului, a poporului evreu.

EVELIN FONEA

■ Yitzhak Perlman

Expoziție despre Holocaust

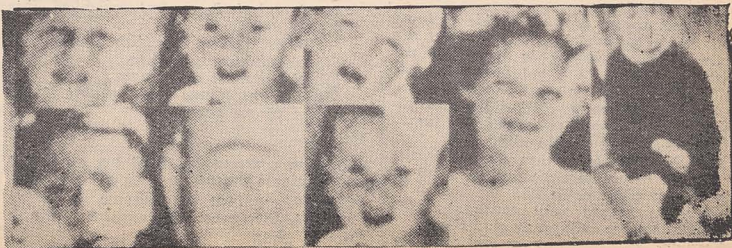
În publicația „Jewish Chronicle”, sub semnătura lui Geoffrey Paul, a apărut, nu de mult, o relatare despre deschiderea, la O.N.U., a unei expoziții asupra Holocaustului, dedicată istoriei lagăruilor nazist al morții de la Auschwitz-Birkenau. Expoziția a fost deschisă în holul pentru public al Adunării Generale a O.N.U., astfel ca ea să poată cunoaște un aflor cât mai mare de vizitatori.

Ceremonia de deschidere a fost programată să coincidă cu Ziua Internațională a Drepturilor Omului și a fost efectuată de dl Javier Perez de Cuellar, pe atunci secretar general al Națiunilor Unite, care a declarat: „Deoarece ororile sînt de neimaginat, dar atât de adevarate, singurul nostru răspuns este să reamintim, să repetăm, să reluăm eforturile noastre umane, pentru a spune: «niciodată să nu se repete...»”.

În acest cadru au fost prezentate peste 150 de fotografii, copii de pe documente, lucrări de artă și texte — prin care se face cunoscută istoria ascensiunii nazismului și a atrocităților săvîrșite, în acele negre vremuri, în special pentru poporul evreu.

Expoziția, sponsorizată de Ministerul Culturii și Artei din Polonia, a fost deschisă în perioada decembrie 1991 — ianuarie 1992 și, spre deosebire de alte manifestări de acest gen, relevă clar, pe baza unor documente, faptul că evreii au fost primele victime ale politicii naziste de genocid.

Și la Shanghai (China), a fost deschisă, în aceeași perioadă, o expoziție asupra Holocaustului, organizată de Centrul „Simon Wiesenthal”, din Los Angeles. La vernisaj au luat parte circa 300 de demnitari chinezi, diplomați ai Statelor Unite și conducători ai acestui centru.

Scrisori către redacție

Stimate domnule Șef Rabin Rosen,

În numele meu personal, cit și al altor persoane din Geneva, originare din România, ținem să vă exprimăm, în coloanele „Revistei Culturii Mozaic”, admirația noastră pentru curajul cu care înfrunțați în aceste zile campania de presă deșănțată contra Dvs. încă din iulie anul trecut.

N-avem nici o îndoială că această campanie, dintr-o parte, participă nu numai fiuicilor antisemite, ca „Europa”, „România Mare” și „Gazeta de Vest”, ci și ziare „onorabile”, ca „Adevărul”, nu vă vizează numai pe Dvs. (așa cum se pretinde cu nerușinare), ci întreaga Comunitate Evreiască din România.

În aceste zile, am aflat că fostul Șef Rabin al României și Genevei, dr. Alexandru Șafran, urmează să facă o vizită în România.

Vrem să sperăm că invitația i-a fost adresată într-adevăr din dorința de a avea mărturia de la Domnia Sa asupra martiriului evreilor din România în perioada Holocaustului și că ea nu face parte din aceeași campanie perfidă împotriva Dvs., menționată la începutul scrisorii de față.

Adică nu e destinată a „demonstra” că există Șefi Rabini „buni” și „răi”... Vă dorim mult succes pe mai departe într-o activitate pe care o desfășurați nu numai în folosul Comunității Evreiești, ci și pentru făurirea unei Românie cu adevărat democratice.

Cu multă considerație,

IOSIF ALPERN,
18, Avenue Luserne
GENEVA — ELVEȚIA

29 aprilie 1992

Stimate dle Haim Riener,
Cu onoare vă aduc la cunoștință că, pe ziua de 25 martie 1992, am primit „Revista Culturii Mozaic” cu nr. 727-728, la noua mea adresă: UCRAINA, orașul Pavlovgrad. Nu găsesc suficiente cuvinte prin care să vă mulțumesc pentru fapta onestă și umană ce izvorăște dintr-un suflet nobil și milostiv ca al Dumneavoastră. Nu e de prețuit mișca pe care o faceți încălzind sufletul unui invalid ca mine (fără picioare) și cu care îmi faceți cea mai mare plăcere. Citind revista, parcă renasc în lumea evreiască din România, patria mui.

Cred că prin bunăvoința Dumneavoastră voi primi și mai departe revista, care mă ține la curent cu noutățile vieții evreiești din România și de peste hotare. Cu aceasta îmi ameliorez suferințele de pe urma altor boli de care sufăr.

Țin, de asemenea, să mulțumesc foarte mult Eminenței Sale dlui Șef Rabin dr. Moses Rosen, care, prin bunăvoința sa, de mai bine de 30 de ani, îmi trimite „Revista Culturii Mozaic”.

Fie ca bunul Dumnezeu să-i dea multă sănătate și viață lungă împreună cu tovarășa sa de viață, dna Amalia Rosen. Urmăresc cu multă admirație lupta dîră pe care Eminența Sa o duce contra antisemitismului.

Încă o dată vă mulțumesc pentru trimiteria revistei, urîndu-vă din tot sufletul Dvs. cit și familiei Dvs. multă sănătate și viață lungă, cu succes.

„Ad mea veesrim”

Cu mult devotament,
HERSCOVICI ITHAK MOISE
Pavlovgrad, 5 aprilie 1992

APARIȚIE EDITORIALĂ

În Editura „Kriterion”,
a apărut placheta

„VELV ZBARJER SCRIE
SCRISORI FRUMOSEI
MALCALE”
de
IȚIC MANGER

DE VÎNZARE LA FEDERAȚIA
COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI
DIN ROMÂNIA

O POVESTE HASIDICĂ CU HAGADA

1

Mulțumită cui am reușit eu să trec cu bine prin toate încercările?

Nu datorită mie și nici datorită părinților mei.

Eu? Eram pe atunci copil de șase sau șapte ani.

Cît îl privește pe taică-meu, era un țărăn — mic gospodar prin împrejurimile Vilnei, evreu simplu, un om ca alții alții...

Cui deci trebuie să-i mulțumesc?

Bătrînului din Spola.

Ce legătură am eu cu bătrînul din Spola? Asta e o poveste de demult...

Pe vremea aceea bătrînul era în floarea vîrstei.

Nu sosise încă timpul să-i dezvăluie taina, să dea în vileag cine este el cu adevărat și a trebuit deci să ia totuși prebișie.

Om sărman printre sărmanii neamului său, colindă așezările evreiești în tovărășia unor cersetori. Umbra din tîrîg în tîrîg, din han în han, înveșmîntat în straie rupte și zdrențuite, cum poartă toți trăitorii din mila altora...

Apoi, cînd s-a isprăvit vremea pibeșiei, el s-a înfățișat la „Beth-din-fedeck” („tribunal rabinic”) din Vilna și a primit o învoire de tăiere rituală; și, din asta se întreține.

Bătea drumurile satelor, vizita gospodăriile evreiești și tăia tot ce era de tăiat: păsări, oi, capre...

Dar „misnaghedii”¹ au nasul fin. În scurtă vreme, și-au dat seama că nu vor deosebi de rău în urechile celor de la „Beth-din-fedeck”, zicînd: a scrîntit-o soihetul, a săvîrșit, cel puțin, toate păcatele pomenite în cele cinci cărți ale lui Moise...

Eu, bineînțeles, nu știam nimic din toate aceste lucrături și l-am îndrăgît nespun pe tînrul soihet, care, din cînd în cînd, se abătea și pe la noi.

Pe cine, de altfel, în afară de babacii mei, puteam îndrăgi la țară?

Aveam un melamed (învățător) arțagoș, zote la minie, care pur și simplu mă lăsa în bătaie...

Pe cînd soihetul era o bunătate de om: avea o inimă de aur, iar din ochi îi țîșnea o lumină ce te încînta. Prințpalul la el erau ochii — fiecare privire a lor era un adevărat balsam pentru suflet.

Dar, cum se spune, în vîrfurile limbii stau și viața și moartea: pîrlele minciunoase ale „misnaghedilor” și-au dat roadele; în cele din urmă tînrul soihet a fost scos din pîine.

Se pare că la mijloc a fost și mina melamedului meu. Dovada? Neîntîrziat i-a fost adusă la cunoștință hotărîrea judecătorească — și chiar în aceeași săptămînă, în ajun de Șabat, cînd a venit la noi soihetul, nici nu apucă bine să treacă pragul, că acela se și repezi la el în culmea furiei, strîgînd:

— Otrăvitor de suflete! Hulitor de cele sfinte! — și, apucîndu-l de ceafă, îl așeză în afară...

Taică-meu nu se întorsese încă de la cîmp... Maică-mea trebăluia la cuptor, iar eu, deși din toată inima eram alături de cel obișnuit, mă teamam însă de melamed, care îmi inspira o frică de moarte; și tăceam...

Mă mîngîiam cu gîndul că se întoarce el, tata, de la cîmp și atunci... Dar cînd am văzut pe geam că tînrul soihet o ia spre ieșirea din sat și chiar iese din el, nu m-am mai putut stăpîni. Am deschis în grabă fereastra, am sărit afară și am alergat după dînsul înspre pădurea învecinată, pe drumul ce duce la Vilna.

Mă simțeam purtat de dorința nelămurită, dar de nebiruit, să-mi mai văd o dată fața luminoasă, să mă uit încă o dată în ochii lui plini de bunătate și să-i spun... Ce? Nu știam nici eu prea limpede, dar ceva bun, care să-i meargă la inimă.

Alergam, picioarele-mi descurte (doar locuiau la țară) singerau lovindu-se de pietrele din drum, dar degeaba!

Omul dispăruse.

Nu mai aveam nici o nădejde să-l pot găsi. Cu inima amărîtă, m-am abătut din drum și m-am așezat la marginea pădurii, cu gîndul de a mă odihni un pic și după aceea să mă întorc acasă...

Abia mă așezasem, cînd din inima pădurii se auzi o voce, vocea lui: pe jumătate recita, pe jumătate cînta...

Am sărit din loc și am alergat în direcția din care i se auzea vocea. Pînă la urmă l-am găsit și pe el!

Stătea la umbra unui copac și, legîndu-se, spunea „Cîntarea cîntărilor”.

Nevrînd să-l întrerup, m-am oprit la o depîrtare de cîteva pași, hotărît să aștept pînă-și va isprăvi rugăciunea...

I. L. PERETZ

MULȚUMITĂ CUI?

Între timp, uitîndu-mă cu mai multă băgare de seamă la copacul sub care stătea tînrul soihet, am văzut că se deosebea de toți copacii din împrejur... Toți ceilalți stăteau încă amorțiți, triști că încă nu se treziseră din somnul iernii, pe cînd acesta înfrunzise în întregime, înflorise din belșug, și iată-l acumă întinzîndu-și ramurile peste capul tînrului soihet și ocrotindu-l parcă, în timp ce în frunzișul său des, se zbenguia un întreg popor de păsări cîntătoare, al căror cîrpit vîoi și vesel părea să fie răspunsul lor la „Cîntarea cîntărilor” ce se auzea din gura tînrului...

Surprins și adînc miscat, stăt-am cu gura căscată și cu ochii larg deschiși, uitîm pînă în străfundul sufletului meu...

În clipa în care se isprăvi recitătul „Cîntării cîntărilor”, păsările se făcuseră nevăzute, copacul se stînsese, iar tînrul soihet se apropiase de mine și-mi spusese un ton poruncitor:

— Ce ai văzut trebuie să rămîni tăcut.

— Da, da — îi răspunsei cu glas tremurat.

Apoi, cu un zîmbet timid, mi se adresă:

— Și acum am o rugămînte la tine...

— Fac tot ce-mi spui! — răspunsei în grabă.

De bucurie, inima începuse să-mi bată în piept grăbită și cu putere... Credeam că o să-mi ceară să-i aduc ceva de mîncare, iar eu o să mă reped pînă acasă și o să stăpînesc de sub mina mamei toate bunătățile pregătite pentru ziua de Șabat, ca să i le aduc lui...

Din păcate, însă, nu-i era foame.

Și el îmi spuse:

— Te așteaptă, fiule, un drum lung...

Văzîndu-mă mirat, repetă:

— Un drum foarte lung... Și pentru multă vreme ai să pleci... Ți-e scris să uiți multe, foarte multe lucruri. Vei uita învîntura pe care ți-a dat-o dascălul tău, iar odată cu trecerea timpului și strivit de năpaste, ai să-ți uiți și părinții, dar, rogu-te, numele să nu ți-l uiți niciodată!

Apoi, după o clipă de gîndire, adăugă:

— Te cheamă „Idali” și așa să rămîi! Și se făcu nevăzut.

În aceeași noapte, noaptea sfințirii Șabatului, am tăbărit pe noi răpitorii de copii² și m-au înhîtat...

2

Și a fost așa cum prevăzuse el din capul locului: am uitat totul...

Am îndurat chinurile foamei. Adesea eram pedepsit cu încarcerarea, iar bătaia cu vergile și-a adus și ea roadele...

Cît vedeai cu ochii, numai nămeți; sub suflarea crivăului, înghețase totul.

Nici urmă de evreu prin locurile acelea. Dar, cine știe, poate că și erau pe undeva evrei care-și țineau pe ascuns credința, dar eu nu știam...

N-ai de unde să ieși o carte de „Humas”, o carte de rugăciuni.

Și nu mai sînt zile de Sobat, de sîrbătoare, nici zile de post sfînt... Totul mi s-a sters din amintire...

Dar, în pofida tuturor încercărilor, nu m-am lepădat de credința mea!

Ori de cite ori se întepa prigoana, iar puterea de împotrivire slăbea, ori de cite ori ajungea la gît apa și gînduri și îndemnuri negre începeau să-mi sfredească mintea zîcîndu-mi: „Du-te, spune-le că te dai bătut și ai să scapi...” Îmi apărea el în față, cu ochii săi plini de bunătate, care mă implorau parcă, în timp ce buzele-i murmurau încetșor:

— Rămîi evreu, rămîi!

Și-mi era limpede că nu amintirile copilariei îmi revie în minte, nu ele mă fac să văd aievea un chip ce trăia doar în inima mea, căci de fiecare dată îl vedeam mai în vîrstă, mai îmbîrînit... De la o vreme a început să-mi apară încărunțit, fața i se gîlbețise și spinarea i se mai încovoiașe un pic.

Dar ochii îi rămăseseră aceiași, nici vocea nu i se schimbase — avea aceeași dulceață.

Cînd mi se aplica pedeapsa bății cu vergile, el își făcea apariția și stătea lîngă mine... Își puneă mîna pe capul meu și, apăsîndu-se, îmi murmură abia auzit la ureche:

— Răbdă, merită să rabzi, merită!

Și eu răbdam în tăcere...

Biciul suiera și eu tăceam...

Singele îmi țîșnea din spinare și eu aproape că nu simțeam...

3

Și așa a trecut an după an, au trecut ani mulți. Sfîrșitul nu mai era departe...

Odată, am ieșit din oraș ca să fac de gardă la depozitul de muniții, care se afla în cîmp.

Ziua era pe sfîrșite, viscoala... Vîntul năpraznic smulgea din loc și ridica în

aer nămeții, măcinîndu-i și împrăștiindu-i în toate părțile. Fulgii înghețați și viscolii îmi înteapau obraji, ochii, nu puteam să răsuflu, să văd ce se întîmplă în jurul meu...

Să văd nu puteam, dar auzii un zgomot de pași în vîjșie; treceau doi, dintre care unul spusese către celălalt:

— Azi începe Paștele, deseară e seara de Seder...

Am crezut că leșin de emoție:

— Azi e Paște, e seara de Seder!

Cei doi au trecut și s-au topit în umbra înserării, iar eu mi-am văzut de drum și am ajuns la depozitul de muniții...

Cu pușca la umăr, dau mereu ocol clădirii, singur-singurel, în pustiu de omăt, singur cu dorința mea arzătoare de a spune măcar puțin Hagada, dar nu mai țineam minte nimic...

Pe vremuri o știam pe de rost, cuvînt cu cuvînt. Și acum simțeam că toată Hagada e undeva în mine, zace îngropată în adîncul inimii, dar nu sînt în stare s-o scot de acolo...

Un singur cuvînt de mi-aș aminti, restul ar merge ușor, ar țîșni ca apa dintr-un izvor.

— Dați-mi un cuvînt, un singur cuvînt... O, Cerule, îndură-te de mine și aruncă-mi un singur cuvînt!

Strigasem din adîncul inimii și deodată îmi adusei aminte:

„AVADIM HAYINU”³.

Începu cu aceste cuvinte și restul urmă de la sine, cuvînt cu cuvînt...

Și sufletul mi se umplu de bucurie și

lumină, inima-mi cînta nespun de fericită, iar Hagada se înșira ca un fir de aur, ca o salbă de mărgăritare...

Între timp, viscolul se mai potolise, iar eu continuam să dau ocol clădirii depozitului...

Cu pușca la umăr, mergeam neîncetat în jurul ei, fredonînd Hagada.

O cîntam în auzul lumii întregi, în auzul miradelor de stele strălucitoare, cu fundate în necuprinsul bolții de deasupra, dînd lumină nemărginirii de zădări dedesubt... Și, deodată, parcă mi se năzări ceva...

Il văd pe „el” venind, înfășurat în kitel și tales, cu o iarmulcă argintie pe cap...

Venea călînd ușor pe întinderea de nea, fața îi strălucea, luminată parcă de albul imaculat al acesteia... Ochii îi scînteiau în întuneric, asemenea stelelor din nemărginirea de deasupra...

Eu nu mă întrerup, ci continui să recit Hagada, iar el, venind în dreptul meu, îmi aruncă în treacăt o vorbă:

— Bine!

La întoarcerea mea din militărie, am trecut prin Spola.

Am intrat la sinagogă să primesc urări de bun venit și l-am recunoscut; m-a recunoscut și el...

Era unul din cei 36 de tadmim. Sau, poate că era chiar Eliahu Hanavi...

¹ Adversarii hasidismului — (n.trad.)

² Oamenii puși de stăpînire — pe vremea țarului Nicolae I — să prindă băieți evrei și să-i ducă departe, în zone cu populație pur rusească, spre a-i crește pentru serviciul în rîndurile ostirii. Durata serviciului era de 25 de ani (n.trad.)

³ „Robi am fost” — (cuvintele cu care începe Hagada de Pesah (n.trad.)

⁴ După o frumoasă tradiție evreiască-hasidică, în fiecare generație există 36 de oameni dreți, care circula în cognito și umili prin lume, făcînd fapte bune, ieșite din comun. Datorită lor, lumea continuă să existe (n. trad.)

NEPERMISE DENATURĂRI ALE ISTORIEI

La 17 august 1991 au fost readuse, cu mare pompă și ceremonie, la Potsdam, România, rămășițele ale regilor Prusiei: Frederic al II-lea și tatăl lui, Frederic Wilhelm I. supranumit regele sergent, din cauza caracterului său militar. Cu această ocazie, s-a scris mult despre cele două personalități în toată presa germană. Mi s-a părut extrem de interesant un articol scris de cunoscuta ziaristă Marion, contesă Dönhoff, directoarea hebdomadarului „Die Zeit”, în numărul din 9 august 1991 al acestei publicații hamburgheze. Ea își pune întrebări asupra vieții și activității lui Frederic al II-lea. Autoarea relevă aspecte pozitive, citind afirmații favorabile ale lui Voltaire și George Washington.

Mi s-a părut deosebit de relevant următorul pasaj din articol: „În mijlocul lumii absolutismului, acest rege era marcat de spiritul iluminismului și el l-a convertit în politică practică. Garanție juridică, libertate de conștiință și toleranță: acestea erau prioritățile sale. Toți persecutații și expulzații erau primiți în Prusia în secolul al XVIII-lea. Toleranța față de confesiuni și de străini a fost impusă cu maximă consecvență de Frederic cel Mare”.

Privind acest paragraf de istorie ca o informație din mass media, am considerat că orice informație trebuie obținută din surse diferite și obiective pentru a se verifica autenticitatea ei. Și am găsit citat un alt pasaj, din lucrarea lui Sebastian Hensel, „Die Familie Mendelssohn 1729-1847” (Alber, Freiburg, München, 1959). Autorul era nepotul compozitorului Felix Mendelssohn-Bartholdy, fiul surorii acestuia, Fanny. Anul 1729 este anul nașterii filozofului Moses Mendelssohn, bunicul lui Felix, iar 1847, anul morții acestuia din urmă. Și iată ce scrie Sebastian Hensel:

„La mijlocul secolului al XVIII-lea, evreii din Germania se găseau în cea mai apăsătoare situație; ei erau supuși celor mai neimaginabile opreliști; le era interzisă aproape orice profesiune; în multe orașe evreilor le era interzisă stabilirea, în altele se puteau așeza doar un anumit număr. Aici le era interzis să locuiească în case de colt, în alte părți se permitea comunității doar un număr limitat de căsătorii, dar peste tot, în afară de impozitele generale de stat, erau încărecați cu tot felul de contribuții, în unele cazuri într-o manieră intenționat jignitoare. Așa, de exemplu, sub Frederic Wilhelm I evreimea berlineză a fost obligată să cumpere mestreții doborîți în cursul marilor vinători regale, iar sub Frederic al II-lea, fiecare evreu trebuia să cumpere, pentru o anumită sumă, porțelan produs de nou înființata manufactură de la Berlin, suma fiind fixată de manufactură... Aproape singura sursă de trai a evreilor era micul comerț, dar și acesta cu restricții... răminea doar comerțul cu haine vechi, cu măruntșuri și cu bani, adică așa-numitul „Wucher” (camătă — n.n.). Felurile erau șicanele cărora le era supusă minoritatea religioasă. În Berlin evreii puteau intra numai prin „Poarta Rosenthal”, prin care, obișnuit, erau miinați porcii și vitele.

Prin această poartă și-a făcut intrarea

în Berlin și Moses Mendelssohn, cînd era în vîrstă de 14 ani (în 1743) — n.n.). Evreilor li se impunea bir pe persoană, șederea lor era legată de diferite condiții, exista restricția de călătorie, erau legi de segregare, pe scurt, viața lor era cea a unor proscrisi.

Abia treptat, ca urmare a iluminismului și a depășirii intoleranței religioase, prin marile mișcări politice din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, și-a făcut loc și deplina punere pe aceeași treaptă socială a evreilor. În 1776, se manifestă emanciparea lor în „Declarația drepturilor omului” a statelor nord-americane. În 1787, se abrogă în Prusia birurile pe persoană. Ca urmare a Marii Revoluții Franceze, în 1790 Adunarea Națională (a Franței — n.n.) proclamă prima declarație europeană de emancipare. Napoleon intervine consecvent pentru egalitatea cetățenească a creștinilor și evreilor, care, sub influența sa, se realizează curînd, în aproape tot restul Europei. Căderea statului Herdenberg proclamă, la 11 martie 1812, pentru Prusia întreaga egalizare. Chiar dacă după moartea sa, zece ani mai tîrziu, acest drept a fost din nou îngrădit, iar în 1819 reacțiunea a înscenat la Berlin un pogrom — mic prin efectele sale, asanumitul „Judensturm” (atacarea evreilor — n.n.) — mișcare pornită din Franța nu a mai putut fi întoarsă din cale”, scria Sebastian Hensel, în cartea sa, a cărei primă ediție în 3 volume a apărut la Berlin, în 1879.

Este utilă citirea istoriei. Este utilă recitarea istoriei din două surse independente. Și de ce nu am da crezare lui Sebastian Hensel, cu lucrarea sa din 1879, mult mai aproape de evenimentele, în timp ce Marion, contesă Dönhoff, a scris în 1991, în anul unei mari cantități de literatură ziaristică apologetică.

Adevărul se găsește la Sebastian Hensel.

A. SPIEGLER

DUPĂ RĂZBOI, MULȚI VITEJI SE-ARATĂ!

După război, mulți viteji se-arată!

Interviu cu Eminența sa,
dl. șef Rabin Dr. MOSES ROSEN

La rubrica „Așii zilei”, din pagina „Actualitatea politică”, revista FORMULA AS — nr. 25, aprilie 1992, publicăm un interviu acordat de Eminența Sa dl. Șef Rabin Dr. Moses Rosen ziaristului Arthur Orz, de la această publicație.

Redăm în continuare textul acestui interviu, cu acordul revistei:

— Problema antisemitismului a făcut explozie în România. Considerați efectiv comunitatea evrească din România ca amenințată?

— Ca să n-o lungim, luăm de pildă ziarul „Europa” de astăzi și-l deschidem la întâmplare și să vedem ce găsim. Titluri antisemite ca: „Protocola-tele înțelepților Sionului”, „Jidaniile în tin pe Nicu Ceaușescu” etc. și putem să mai continuăm. Toate aceste articole au un caracter violent antisemit. Această agitație a presei, aproape zi de zi, manifestată prin răspindirea de tot felul de calomnii și insulte aduse la adresa religiei și a neamului nostru, constituie o atingere a onoarei noastre, pe care refuzăm să o acceptăm. Și evreii au onoare. Sunt și ei niște cetățeni, nu sunt niște venetici. Sint veniți aici de sute de ani, au vărsat sânge pentru România și au adus servicii acestei țări. Nu înțelegem să suportăm în '91 și '92 ce-am fost silii să suportăm în '41 și '42. Dacă mă întrebați astăzi dacă este pogrom? Ei bine, nu e încă pogrom și nu știu dacă va fi, dar știu din experiența trecută că sălbăticile atitudini, minciuni sfruntate răspindite împotriva noastră de „Porunca Vremii”, „Sfarmă-Piatră”, „Apărarea Națională” și multe altele au pregătit pogromurile. Oamenii citesc, otrava se strecoară în cele mai cinstite conștiințe și transformă pe om în bestie. Din păcate, aceste publicații, de factură fascistă, șovinistă-naționalistă, sînt citite nu numai de oameni bătrîni cu experiență, ci și de tineri. Tineretul nu știe ce este fascismul. Fascismul nu cunoaște logica, ci numai jaf și crimă. Hitler, în ultima fază a războiului, avea nevoie, pentru trupele sale, de fiecare vagon și cu toate acestea el prefera să ducă evreii la Auschwitz. Asta este psihologia fiarelor cu chip de om, care au nenorocit omenirea.

Nu mai sîntem 850.000, ca înainte Holocaustului. Nu ni se mai poate striga „Jidaniile Palestinei”, căci Dumnezeu ne-a ajutat. 97% din evreii supraviețuitori ai Holocaustului din România (adică, circa 400.000) se află în Țara Făgăduinței, în Israelul biblic făgăduindu-le poporului evreu de Atotputernicul Părinte Ceresc și clădesc acolo viitorul întregului popor evreu. Noi, rămășițele, vreo 17-18.000, de persoane, majoritatea bătrîni, trăim de pe urma „JOINT”-ului. Nu mai poate nimeni să ne eticheteze de „lipitori”, nu sugem singele nimănui. Dacă vrem să murim aici, cui stricăm? Ce mai vreți de la noi, domnilor antisemiți? Nu mai sîntem jidani, ci sîntem evrei demni. Dacă în '41 nu aveam alternativă și nu așteptăm decît abatorul, ca niște condamnați, nu se poate spune același lucru și astăzi. Noi avem deci o alternativă. De data aceasta nu vom aștepta abatorul. Vom lupta, nu vom obosi să luptăm ca să rămînem aici, dar dacă pînă la urmă vom vedea că sîntem scuipați și nimeni nu ne apără, că e posibil ca să ne plîngem procurorului general și în decurs de aproape un an să nu fim nici măcar învredniciți cu un răspuns, atunci — cu durere — vom fi nevoiți să constatăm că legea iar nu ne apără

și să tragem consecințele. Întrebarea e însă: poporul român, care a suferit atît de cumplit de pe urma fascismului, de ce i se cuvine lui, să o ia de la capăt? De ce iar minciuni? Fascismul e, deci, mai periculos pentru românii decît pentru evrei.

— Considerați că există niște factori de divisiune care au creat așa-zisul curent antisemit în România?

— Întotdeauna s-a recurs la divisiunea antisemită. Este o atitudine a tot ce-i mai josnic în om, a instinctelor primitive. Noi sîntem țapi ispășitori: ori l-am omorît pe Dumnezeu, ori am devenit plutoкраci și conducem lumea, ori bolșevici și iar conducem lumea. Iar oameni cu mintea întreagă se întreabă: dacă evreii chiar conduc lumea, cum de a fost posibil să se omoare o treime din acest popor (șase milioane) și nimeni nu a sărit să încerce măcar să-i ajute?

Adevărul este că democrația care dă libertate dușmanilor democrației se sinucide. Niciodată nu voi uita un episod întîmplat în 1932 și care e concludent pentru a înțelege cele ce se întîmplă azi. Hitler încă nu venise la putere, dar avea cel mai puternic partid de opoziție. Într-o zi, doi hitleriști au făcut un scandal la Berlin și au fost arestați și eliberați după două ceasuri. În Reichstag, în Parlamentul german, șeful fracțiunii parlamentare hitleriste, dr. Frick, viitorul ministru de interne al lui Hitler, a făcut un tărăboi teribil cum că s-a atentat la libertate și democrație. Atunci, primul ministru catolic, Brüning, i-a spus: „Nu ți-e rusine, domnule, dumnea ta faci gălăgie? Păi în cartea voastră „Mein Kampf” scrieți că, atunci cînd veți veni la putere, ne veți băga în lagăre, ne veți spînzura și acum te superi că doi indivizi de-ai voștri au stat două ore la poliție?”. Dr. Frick a dat un răspuns pe care n-am să-l uit niciodată: „Domnule Căntăreț, a spus el, vă pretind libertatea în numele principiilor pe care dvs. le propăgați, iar miine, în numele principiilor în numele cărora eu vorbesc!”. Așa se întîmple și astăzi. Așa-i sinuciderea democrației.

— Sînteți acuzat în presă că ați culpabilizat poporul român...

— Niciodată n-am făcut și n-am să fac o asemenea apreciere. În lantul minciunilor este și această sfruntată minciună, cum că am culpabilizat poporul român. Vă dau un răspuns pe care l-am trimis într-o scrisoare domnului Romulus Vulpesco, care a pretins că eu să-mi cer scuze, imediat și în scris, poporului român. I-am răspuns: „Domnule Vulpesco, ca om de cultură, dacă acuți pe cineva, trebuie mai întîi să vorbești cu el. Spune-mi: unde, cînd și cum am culpabilizat eu poporul român și îmi voi cere scuze”. Și ce credeți că-mi spune? Că nu se zice „a cere scuze”, ci „a prezenta scuze”, dar uită să-mi răspundă. Noi facem o distincție clară între poporul român și fasciști. Și nici măcar nu putem acuza întreg poporul german. Putem

oare acuza cea de-a doua generație pentru ce a făcut prima? Și dacă ne referim la prima, putem oare uita antifasciștii germani omorîți de Hitler?

— Există intelectuali care vă suspectează de a-l fi acuzat pe Eminescu de antisemitism. Ce ar trebui să se știe în acest sens?

— Un alt exemplu de sfruntată minciună. Am să scriu și o carte despre asta. Pe scurt, în 1981, 5 septembrie, adică în ajunul zilei în care se împlinneau 41 de ani de la venirea legionarilor la putere, a apărut, ca o lovitură de trăznit, în „Săptămîna”, oficiul P.C.R. din Capitală, un articol de fond de un antisemitism feroce, scris de actualul „campion al democrației”, dl. C. V. Tudor, care atunci era poetul de curte al lui Ceaușescu. Am făcut o notă de protest și în replică, peste două săptămîni, a apărut volumul IX din Eminescu. Aici, am să fiu categoric și clar și răspund de ceea ce spun: Eminescu este Luceafărul poeziei românești și, dacă ar fi scris într-o limbă de circulație internațională, atunci ar fi depășit pe mulți dintre marii poeți ai lumii. În toată opera sa poetică, în care e genial, n-are nici un cuvînt antisemit și acest lucru l-am declarat și atunci. Deci, să revenim: în acest volum IX, intrau în discuție niște articole scrise la ziarul „Timpu-” spre a-și cîștiga piinea. Acestea prezentau puternice caractere antisemite. Aceste comentarii scurte, nici măcar articole și a căror autenticitate este pusă la îndoială (se crede că Slavici și nu Eminescu ar fi autorul), nu prezintă nici o valoare literară. Nimeni pînă atunci nu le publicase. În fine, Ceaușescu avea încă din 1980 de plătit o poliță evreilor. [...] Citez, textual, comentariul lui Mihail Beniuc, care a scos o ediție completă Eminescu în 1940 [...] El n-a introdus aceste așa-zise scrieri ale lui Eminescu și a motivat, spunînd: „Fiecare om are rușinea lui, dar nu se gîndește nimeni să i-o pună pe piedestal”. Nu poți compromite în felul acesta valoarea unui scriitor.

Deci, am trimis o scrisoare președintelui Academiei și am cerut retragerea volumului, întrucît profanează numele lui Eminescu. De aici, a pornit o campanie, exemplificată cu citate scoase din context, cum că l-am înjurat pe Eminescu, l-am făcut fascist, că sînt antiromân. Voi da publicității copia acelei scrisori pentru a se vedea cu cită dragoste, cu cită admirație vorbesc despre Eminescu. Fiarele cu chip de om cărora nu le e destul cit sînce evreiesc s-a vărsat, cît jaf nerușinat am suferit, pîngăresc hlamida marelui bard al dragostei de oameni, și, ca un gir al mirsăviei lor, vă ofer, dacă vreți, textul incriminării mele scrisori către Academie și toată lumea vă vedea pe acești huligani al condeiului în adevărata lor lumină de mincinoși, lipsiți de cea mai elementară rușine.

— Sînteți acuzat că ați cochetat cu puterea...

— Mi-am apărut comunitatea. Că l-aș fi lăudat pe Ceaușescu? Să mă ierte Dumnezeu, sînt departe de toate lîngșellele marelui poet al curții. Eu i-am dat o telegramă de ziua lui de naștere și i-am mulțumit pentru faptul că mi-a lăsat libertate religioasă și sinagoga, am putut să ne educăm copiii ca buni evrei, să facem ALIA, adică să mergem în Israel și să reclădim Țara Sfîntă, m-a lăsat să aduc „JOINT”-ul în țară și astfel să salvez de la

moarte o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

...și să salvez o parte din comunitate...

STIRI DIVERTISMENT

Simon Wiesenthal și primarul Diepjen.

SIMON WIESENTHAL DECORAT

Simon Wiesenthal a fost decorat la Berlin cu Medalia pentru pace „Otto Kahn”. Conducătorul Centrului de documentare de la Viena a primit medalia de la Societatea Germană pentru Națiunile Unite, ca o recompensă pentru angajarea sa în favoarea păcii și a concilierii. Căpitanul federal Helmut Kohl l-a apreciat pe Wiesenthal — în alocuțiunea sa — drept „avocat al omenirii”.

Primarul Berlinului, Diepjen, a subliniat, la rândul său, că Wiesenthal a luptat împotriva înșelăciunii memoriei și conștiinței. Într-un mesaj adresat laureatului, președintele Germaniei, Richard von Weizsäcker, scria: „În Simon Wiesenthal vedem și onorăm o personalitate care ne-a ajutat pe noi, germanii, să explicăm și să recunoaștem ceea ce s-a întâmplat în trecut și să împlinim astfel o promisiune în vederea capacității de acțiune și a înțelegerii în vremea noastră”. Wiesenthal este — după Sandro Pertini, fostul președinte al Italiei și Mihail Gorbaciov — cel de-al treilea laureat al medaliai care poartă numele cunoscutului fizician atomist Otto Kahn.

COMEMORARE

La ceremoniile care au loc anual pentru comemorarea victimelor Ghetoului din Varșovia, au asistat sute de supraviețuitori ai lagărelor de exterminare naziste și copiii lor. Aceștia au participat la un Kadis colectiv, prin care mii de glasuri au condamnat crimele naziste săvârșite împotriva evreilor.

COMUNITATEA DIN ISTANBUL

Comunitatea evreiască din Istanbul a ales un nou președinte în persoana dlui Iakub Baruch, conducător al unei agenții de reclame.

INSPIRAȚIE BIBLICĂ

A apărut, într-o frumoasă ediție bibliofilă, cartea „Vă place Bethesda?”. — într-un tiraj de numai 599 exemplare —, de apreciația scriitoarei franceze Françoise Sagan. Prezent la cel de-al 32-lea Tîrg Internațional de Carte de la Bruxelles, romanul a trezit un deosebit interes și pentru grafica și ilustrația semnate de Irel. Subiectul cărții, lupta lui David cu Goliath, pasiunea sa pentru Bethesda. Trei „exemplare speciale” conțin — pe lângă ilustrațiile deosebite — și reproducerea unei picturi în ulei.

DISTINCȚIE

Președintele Comunității Evreiești din Frankfurt, a doua comunitate, ca mărime, din Germania, Ignat Bubis, a fost decorat de landul Hessa cu

direcția societății pentru stoparea falimentului. Întreprinderea, care folosește 120 de salariați, speră să producă 620 000 de perechi de încălțăminte în 1992.

90 DE ANI DE LA ÎNFINTAREA ȘCOLII EVREIEȘTI DIN FRANȚA

Școala a dat numeroase generații de elevi care au format cadre pentru comunitate. Cu ocazia acestei aniversări, ea a decis să comemoreze primii săi ani prin editarea unei „Cărți de aur”, care reface, prin articole de evocare și reflecție, această epopee educativă, a cărei dezvoltare, înscrisă chiar în holul de la intrare, menționează această învățătură pentru toți: „Lumea nu supraviețuiește decît prin răsufletirea copiilor care învață alături de învățătorul lor” (Talmud Sabat, 119 b), ilustrînd astfel vocația și reușita sa.

În sumarul acestei publicații excepționale se înfățișează semnaturile lui Elie Wiesel, Julien Roitman, marelui rabin Sitruk, Ovadia Sofer, David Rothschild, Jean-Pierre Bloch și ale altora.

OLYMPIQUE MARSEILLE LA IERUSALIM

Cu ocazia inaugurării noului stadion „Teddy Kollek”, la Ierusalim a avut loc un atractiv meci de fotbal între echipa Olympique Marseille și o selecționată compusă din fotbaliști ai cluburilor israeliene Bêtar și Hapoel. În timpul partidei au intrat pe rînd și cei mai buni jucători de la alte echipe. După ce au depus un bilețel la Zidul Sfînt, jucătorii francezi Papin, Belli, Waddi, Amoros s-au incins într-un joc pasionant, care a înflăcărat tribunele.

GRAHAM GREENE

„Fiecare trebuie să vadă Israelul măcar o dată în viață... Ierusalimul, probabil cel mai frumos oraș din lume...”. Acestea au fost sentimentele exprimate de marele scriitor englez după una dintre vizitele sale

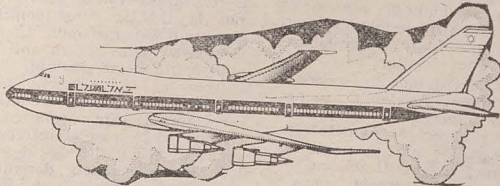
„Ordinul Meritului”, pentru participarea sa la consolidarea vieții evreilor din Germania și contribuția adusă la bunăstarea lor materială și socială.

FIBRONICS LA EURODISNEY

Întreprinderea israeliană cu această denumire, specializată în sisteme electronice și fibre optice, a fost aleasă pentru furnizarea rețelei informative a parcului de atracții Eurodisney, inaugurat recent în Franța.

„NOI AM VENIT ACASA”

Cu un zbor direct Sofia — Tel Aviv, au sosit în Tîra Sfîntă 68 de evrei bulgari. Domnul Avraham Iskov, unul dintre olim, a declarat: „Noi nu am emigrat — noi am venit acasă”. Noii veniți au fost cazați în familiile de evrei bulgari sosiți în Israel cu mult înainte și vor rămîne la aceste familii pînă vor găsi locuințe. Se așteaptă pentru anul viitor peste 3 000 de noi olim dintre cei cca 4 500 de evrei care se află încă în Bulgaria.

ISRAELUL VINDE GHEAȚA RUSIEI

Material destinat să producă gheață a fost expedit în acest an în Rusia și Gruzia, în cadrul unui proiect comun al Universității din Tel Aviv și Centrelor de cercetări din Sankt Petersburg și Tbilisi. Proiectul are ca obiectiv să provoace formarea din nori a ploii și să producă artificial căderea ei.

RECORD TURISTIC ÎN ISRAEL

La sfîrșitul anului 1991, au fost înregistrați 119 900 de turiști care au vizitat Israelul, cu 90% mai mult decît la finele anului 1990. Această creștere nu este totuși suficientă pentru a acoperi decalajul acumulat în tot timpul anului precedent. În 1991, Israelul a primit în total 11 milioane de vizitatori, cu 17% mai puțin ca în 1990.

„MEGA” ÎN DIFICULTATE

Conducătorii cunoscutei fabrici israeliene de încălțăminte „Mega” sînt hotărîți să consacre patru ore pe lună din munca lor pentru munca fizică în întreprindere. Aceasta rezultă din planul de redresare propus de

Atît cheltuielile călătoriei soarei Klara în Israel, cit și cele medicale sînt suportate de filantropul american dl Harvey Samer. Acesta și-a impus ca obiectiv aducerea în Israel a oricărei persoane care în perioada nazistă a salvat sau a ajutat la salvarea unui evreu.

FANATISMUL NU VA TRECE

Elie Wiesel, cunoscutul militant pentru menținerea trează a memoriei, pentru a evita reinvierea fascismului, a încheiat un turneu de conferințe în Franța, cu tema: „Primejdiile fanatismului”.

Miile de participanți (2 400 la Montpellier, peste 1 000 la Lyon, la fel și la Marsilia, 2 800 la

Nisa) și personalități de marcă prezente la aceste conferințe au demonstrat buna primire de care s-a bucurat vorbitorul și interesul oamenilor de bună credință față de o asemenea temă. În plus, Elie Wiesel s-a întâlnit cu liceeni la Nisa și la Marsilia. Este încurajator să constatăm că în atmosfera apăsătoare din jur, cu primejdiile care se profilează, cuvîntul lui Elie Wiesel, impregnat de umanism și respect față de celălalt, este grațios în sine.

CETATEA LUI DAVID

În așezarea arabă Suliwan, fosta Cetate a lui David, la est de Zidul Sfînt, tineri evrei religioși au plantat, împreună cu locuitorii arabi ai satului, 40 de arbuști.

DAR

Domnul James Levy, președintele Comunității Evreiești din Gibraltar, a înmănat amiralului Sir Derek Reffell, gu-

vernatorul Gibraltarului, un volum despre istoria evreilor sefarzi, care include și un capitol asupra evreilor din Gibraltar.

CONDAMNARE

Din Bonn — Germania — s-a transmis știrea prin care se anunță că patru persoane, doi bărbați și două femei, au fost condamnate, la o pedeapsă între 24—25 luni închisoare, pentru profanarea de memoriale din unele lagăre de exterminare și de cîmîlire, situate în sud-vestul Germaniei.

PUBLICAȚII CE DISPAR

După 30 de ani, publicația lunară moscovită în limba idis „Soviet Heimland”, urmează să-și înceteze apariția, ca urmare a pierderii subvențiilor și a reducerii numărului de cititori.

BEER-SHEVA — EILAT, CU TRENUL

Acesta este un proiect ce și-l propune un consorțiu american, cu un cost de 150 de milioane de dolari.

„EVREII DIN SALONIC”

Ce frumos era Salonul, oraș care a primit pe evreii expulzați din Spania, Italia, Portugalia, în secolele XV—XVI! Avea 30 de sinagogi, 630 de nume patronimice; fiecare comunitate avea obiceiurile și costumele sale, 96% din populația Salonului a dispărut în lagărele morții naziste.

Elie Carasso a scris cartea cu titlul de mai sus, carte-reperoriu, care este o mărturie a fidelității și a cîntec în memoria martirilor.

SINAGOGA DIN GAZIANTEP (TURCIA)

Autoritățile turcești au hotărît să restaureze sinagoga antică, în prezent ruinată, din localitatea Gaziantep, situată în sud-estul Turciei, localitate cu o lungă tradiție privind ospitalitatea acordată evreilor, mai veche chiar decît a Istanbulului. În trecut, aici și în localitățile apropiate exista o impresionantă comunitate descinzînd din evreii expulzați din Spania în anul 1492. Mai mult, se spune că evreii au locuit în această parte a Turciei înainte cu 2 500 de ani, cînd teritoriul aparținea Mesopotamiei.

Sinagoga a fost abandonată în anul 1980, cînd mica și activă comunitate a plecat în cea mai mare parte în Israel.

CARTEA RECORDURILOR

Un zbor efectuat de un aparat al companiei „El-Al” în timpul „Operațiunii Solomon”, în cursul căruia 15 000 de evrei etiopieni au fost purtați spre Israel, a fost înscris în ediția din 1993 a Cărții Guinness, care apare la Londra. La 24 mai 1991, un Boeing 747 al companiei israeliene a transportat 1 087 olim etiopieni, dublu față

de capacitatea de primire a unui asemenea aparat. Pentru a permite transportarea unui număr atît de mare de olim, s-au scos toate scaunele, călătorii stînd pe saltele. Acest avion făcea parte dintr-o flotă de 40 de avioane, civile și militare, care, timp de 30 de ore, au stabilit un uriaș pod aerian între Addis-Abeba și Tel Aviv.

COPII ETIOPIENI

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

A FESTIVITY WITH A TWOFOLD MEANING

On May 5, a solemn meeting was held at the Choral Temple in Bucharest in the presence of a large audience and the leaders of the F.J.C. and J.C.B. to mark two dates pregnant with significances in the (recent) history of the Jewish people: the Day of the Holocaust and Heroism (Iom Hashoa) and the Independence Day of the State of Israel (Iom Haatzmaut). Forty-four years have elapsed since that anniversary moment. In addition to the Jewish Community in Bucharest, representatives of the Embassy of Israel in Romania shared in the celebration. In front of the Holy Tabernacle (Aron Kodesh) which was opened, His Eminence uttered a prayer for the blessing of Romania and for all those who work for its welfare, for the community of the Jews in Romania and for the believers and the leaders of the Choral Temple. The First Rabbi Asher Enfeld also prayed for the State of Israel and for the Zahal. The first cantor A. Jukovski uttered the "Keil Malei Rahamin" prayer to the memory of all those who died in the Holocaust and for

those who gave their life for the independence and defence of the Holy Land.

His Eminence delivered an impressive speech about the two dimensions: sadness and joy, comprised in Iom Hashoa and Iom Haatzmaut. We enclose in the pages of our magazine several excerpts from his speech.

In the second part of the solemn gathering dedicated to the Independence Day, A. Jukovski officiated a divine service accompanied by the choir of the Temple. The Shophar sounded the "Tekia Gdola" (Khakham Eliezer Glantz). The "Shira Vezimra" choir and orchestra presented a beautiful program of songs adequate to the event celebrated by the whole Jewish people in Israel and the Diaspora.

The national anthem of the State of Israel, "Hatikva", sung by the two choirs and accompanied by the whole audience ended the celebrations by a powerful collective participation expressing the love for our perennial homeland, Eretz Israel, which is being rebuilt freely in our days.

The Speech by His Eminence Chief Rabbi Dr. MOSES ROSEN

Dear Brothers and Sisters,

We thank God for such moments as we live today. They are moments when the tears that flow on our cheeks are of two kinds: tears of sorrow — because the Day of the Holocaust (Yom Hashoa) was a sorrowful one; tears of joy — because the Day of the Independence of the State of Israel was a joyful one. These days — the days of sorrow and tears of joy make the soul of each Jew tremble, no matter where he is, because it was given to us to be the last generation of the catastrophe and the first generation of salvation.

The biblical lesson for this week is called "Kedoshim" ("Holy Men"). It begins with the following verse addressed to "the whole community of the sons of Israel": "Be holy, as I, your God, am Holy".

It is a strange commandment. We are required to be no more no less holy. The thing is even stranger because this time the biblical text, unlike the other commandments it gives us, finds it proper to stress that the commandment is given "to the whole community of the sons of Israel"; to a whole nation, not only to its priests, not only to its scholars; but to each and everyone, absolutely everybody is called to "holiness".

Why is it that we all must be "holy"? Because God in His turn is holy. Some people would however say: "God is God because He is holy. But we are made of flesh and blood, we cannot be asked to be like God!" The answer to these people is to be found in the meaning of the word "Holy" — "Kadosh" according to the Judaic view. The ordinary meaning of this word which refers to supermen, to miracle working people, does not fit out thinking. Not even one of the most important characters of the Torah was labeled "holy": Abraham, Isaac, Jacob, nor even Moses Rabeinu, our teacher Moses, who brought us the Torah from the heights of the Sinai. None of them was awarded by us the halo of infallibility. All of them were dying people, subject to errors and none could be endowed with divine qualities. All of them are Men, as Men should be, namely, "beings created in the image and likeness of God", who have before them a supreme ideal to fulfil: who climb the ladder of perfection and the attributes of which they should endeavour to assume.

We are thus in this biblical chapter called "Kedoshim", through the commandments it lists, what "the whole community of the sons of Israel" should do in order to be holy. "Honour your parents": "Keep the stillness of the Shabbat": "The payment of the man who toils in your service should not be kept overnight with you": "You shall not tell lies": "You shall not steal": "Honour the old people": "Give the same rights to the stranger and love him, because you were strangers in the land of Egypt": "Do justice": "Do not take revenge", and finally, as Rabbi Akiba cal-

led "the basic principle of the Torah", "You shall love your neighbour as yourself".

Unfortunately however the men did not manage to assume entirely all these advices, and for this reason none of them received that name.

The notion of "Kadosh" — "Holy" has received with us another content by comparison with the one given by other peoples. All those who died Al Kidush Hashem, all those who died serving the Torah and Israel; the long array of our martyrs throughout our dramatic existence — all of them are considered "saints" (holy men). Those who died in the auto-da-fés, those who were burnt in ovens or those who were cut into pieces by inimical swords; those who to the very last moment did not deny their faith and preserved their human dignity — they are all bearers of the well-deserved attribute **Kedoshim** — Saints.

It is interesting to notice that those who placed themselves at the other extreme, those who betrayed the creed of the fathers; those who left the community — they are called "Meshumadim", i.e., "The Exterminated". Apparently this attribute is more fitting for those who are killed or exterminated physically.

For us however the things stand in reality the other way around. "Endlösung", namely, "the final solution" to the Jewish problem elaborated at Wannsee was many times applied to us by the deadly enemies of Judaism. Whether he was called Nebucadnezar or Titus, Torquemada or Hitler, Antiochus or Hmel-nitzki — they all wanted our "extermination". Those amongst us who betrayed, they fulfilled the will of the enemy and we consider them justly "Meshumadim" — "The Exterminated". The others fulfilled the word of Prophet Isaiah: "They (the enemies) have told our soul to allow herself to be trampled under feet, but we (instead of giving them the soul) we made our body one with the ground".

Their bodies, the bodies of six million brothers and sisters were burnt in crematoriums; they were chopped by torturers and turned into soap — "Rein Jüdisches Fett" (Pure Jewish Fat). Their soul however could not be defiled. It was those people alone who climbed the supreme step by going through the great trial. They died "Al Kidush Hashem" for "the sanctification of God's name". They are saints, because God is holy. Their memory will linger for ever with anyone who wants to bear the name of Man.

"Meshumad" continues to live, but his spirit is dead. Millions died during the Holocaust, but their souls continue to live. This is the significance of the Day of the Holocaust. The enemies crushed our bodies, but our souls have survived. Any human being who wants to be called a Man will never forget this shame of mankind. A Rabbi who was stepping over the threshold of the ovens at Auschwitz was pitying his torturers with these words: "I pity my torturers be-

cause there will come a moment when they will realise how they defiled the notion of a human being; they will realise that they have to be ashamed to look a honest man in the eyes".

Ever since we started to tread the paths of history, we looked toward the Holy Land; Zion and Jerusalem represent the notion of "Kedusha" — "Holiness" in the space of this world. The Land of the Promise made by the Creator to our Fathers Abraham, Isaac and Jacob engages our unquenched longing for "Holiness", for perfection. The pain caused by the Fall of Jerusalem, our mourning the Holy City do not allow any of our joys to be complete.

During his campaign in Russia, Napoleon passed together with his troops through some Jewish settlements during the evening when we mourn Jerusalem, the Tisha Beav evening. He saw many earth-house synagogues, where old and young people, men and women, sitting on the ground, were mourning and crying desperately. The Emperor sent his adjutor to see what happened. The officer went back and reported: "The men are mourning their Temple which was burnt down". "When?", Napoleon asked. "Some 1,800 years ago" answered the adjutor. "Where is this Temple? It is here, nearby?", Napoleon asked. "No, it is far away, thousands of miles away". "Now I understand", the Emperor exclaims, "the power to resist of this Jewish people. A people who can decay for 1,800 years the loss of a holy place across seas; such a people cannot perish..."

Hitler's last words in the Journal he left in the catacomb where he died were "do not give up until the last Jew will be killed". He, like all the tyrants in history, wanted our perdition because we brought into the world an ideology that could not bear tyrants. While they, the torturers, brought an ideology that infests the peoples and causes them prejudices. On the Titus Arch in Rome there is a bas-relief with a battle-chariot pulled by Jewish slaves in chains and carrying the Menorah captured from the Temple in Jerusalem. Underneath there is an inscription: "Judaea victa" — "Judea defeated". Our enemies believed that by destroying the walls they could destroy the soul of a people; that they could destroy the teaching of the Torah. Our enemies of all times did not learn anything. We hoped that the spirit of Zion may come to life again. Our faith is that all men will embrace the noble ideals of the prophets, and each Jew, no matter where he finds himself in Dispersion, will wake up in the middle of the night and will tell the prayer for the rebirth of Eretz Israel.

I recall that my father, blessed be his memory, had a drawer in his desk which he always kept locked. He was a young man of about forty and was keeping there a handful of earth from the Holy Land, because he wanted this holy soil to be sprinkled on his grave when he died. I thank God for having helped me that in full terror unleashed against Zionism, in 1951, to bring, to snatch away the coffin with his earthly remains and lay it to rest in the Holy Land.

Since the Fall of Jerusalem, therefore, no joy could be complete. At the middle of the Seder a boiled egg is eaten — the symbol of mourning. During the supreme human joy, namely, during the marriage ceremony, a plate is broken, that we should remember and never forget the destruction of Jerusalem.

We are the last generation of the catastrophe, but we have a consolation: we are the first generation of the salvation. We have a country to be proud of: a country where we can no longer be accused that we are communist Jews, that we are money lending Jews; a country where we are our own masters.

After the Holocaust, no one could refuse to recognise our rights over Eretz Israel. Rights? The origin of these rights? Our deed of property? Open the thousand years old "Book of the Books", turn its pages and you will find them!

Ever since those times, ever since David, the Bard of Judaism, founded Jerusalem and to our days, our presence in those territories has not ceased for a moment. The sound of our prayers for the return to Zion has never ceased either.

Therefore, the documents are authentic. The payment, a heavy payment, was done. We have continuity. What was there missing for this oppressed people to be able, once for ever, to have a normal fate like all the other peoples and not to depend on the bad will or on the good will of other people in order to be able to carry on an independent life?

We, the Jews in Romania, have sound reasons to be proud now when we celebrate the Day of the Independence of the State of Israel. We are Zionists. This Aron Kodesh was opened each Saturday and we read the prayer for Israel even during Stalin. How it was done, I alone know. The first congress of the Zionist Jews, before the one held at Basel under Theodore Herzl's chairmanship, took place in Focșani. I am proud I was born in Moinesti, because among the pioneers of the modern State of Israel there were Jews from Moinesti and from Romania as a whole. "Through Moinesti to Eretz Israel" is a saying that has become a classic for the Alia movement of the Jews in Romania. We are proud that Dr Karpel Lippe from Jassy was a member in the presidium of the First World Congress of the Zionist Jews at Basel. We are proud that among the first Jewish colonies founded over a hundred years ago in the Holy Land, two of them were founded by Jews coming from Romania: Rosh Yna and Zihron Yaacov. We are proud that we are the Jewish community which yielded the largest number of olim. We did not flee from here. We are proud that even the "Hatikva" anthem was written here in Romania. We made Alia. Four hundred thousand Jews from Romania, namely 97 per cent of the Jewish population in Romania, left for Israel during the difficult years of a cruel terror against Zionism. We, the Jews in Romania, are among the builders of Eretz Israel.

We remember today not only those people who gave their life Al Kidush Hashem, during the Holocaust, but also those who died as heroes during the wars for the Independence and the defence of Israel. We remember those who died in Buenos Aires. These people — from Israel and Buenos Aires — died proudly. They knew what they died for. That is why the "Kedoshim" — "Holy Men" Lesson is followed by a reading from the shepherd Prophet, Amos from Tekoa, which expresses the vision of the return to the Holy Land: "I will bring back the captives of my people Israel and they shall rebuild the ruined cities and inhabit them; they shall plant vineyards and drink their wine, and they shall make gardens and eat their fruit. I will plant them upon their land, and they shall never be plucked up out of the land which I have given them", says the Lord your God.

These are the days we live nowadays. We are full of joy for the development of the relations between Romania and Israel. We know how to be devoted to both our homelands. We love the country where we were born and bred and where we formed our personality; the country which made Alia possible. We do nothing else but fulfil Jeremiah's urge: "You should desire the welfare of the city in which you live, because its welfare is also your welfare". We do not assert that we are Herrenvolk — Chosen People. If we are chosen, then we are chosen for suffering. We want to have a place under the sun. We love Eretz Israel "because the Torah started from Zion and it is from Zion that the word of the Lord started". May this Book, this deed of our property over the Holy Land become one with our souls, the sons of the people of the Torah for ever. May the good God bestow peace on Israel and on the world. Amen.

TELEGRAM

HIS EXCELLENCY CHIEF RABBI DR MOSES ROSEN
ROMANIA

Your Excellency,
Chief Rabbi,

It is my honour to inform you that the Senate of the Bar Ilan University decided during its meeting on 17th April 1992 to award you the Doctor honoris causa's title.

This title is awarded as a sign of our appreciation and respect for your public activity in the service of the Jewish people and of our Holy Torah.

I do hope that you will honour us by accepting this title. Once we have your agreement we will inform you about the date of the ceremony.

Respectfully Yours,

Prof. ZVI ARAD

Rektor and President of Bar Ilan University